

No 5
1 9 3 3
30 senfi

Haitse Hon

On
viimne
aeg

tellida endale

„KaitseKodu!“

1933. aasta peale,

sest juba

10. aprillil s. a.

toimub „Kaitse Kodu!“

1933. aasta tellijate
vaheline

väärtuslike

preemiate

jagamine

*

TOIMETUS:

Talinnas Kaarli t. 8, kaitseleidu peastaabi ruumes.

Vastutav toimetaja kol.-ltn. J. Maide, telefon 451-94.

Tegev toimetaja leitn. A. Treufeldt, telef. 451-89.

Toimetaja kõnetunnid kella 10—12.

Kaastöö arvatakse tasu alla, kui sellele tasunõudmine on peale kirjutatud. Tarvitamata ja tagasisaatmiseks markimata käsikirju alal ei hoita.

TALITUS:

Talinnas Kaarli t. 8.

Talitus on avatud iga päev kella 9—3. Tel. 451-89.

Tellimishind aastas 6 krooni, 1/2 a. 3 kr., 1/4 a. Kr. 1.50, kuus 50 senti.

Kuulutuste hinnad à üks lehekülg: teksti ees 50 kr., tekstis 80 kr., teksti järel 40 kr. Väline kaas 80 kr., sise- mised 60 kr.

Nr 5

1933

SISUKORD:

Kaaneplilt — Suusahüpped Jänedal mägedes.

Tütelplilt — Talimaastik.
— Tallinna maleva üksiku raskekuulipildujate kompanii 3-mas aastapäev.

J. Viigant: — Meie olevik ja homme päev.

J. T.: — Arnold Eglon †
H. Tombach: — Humaansema sõja poole.

A. Treufeldt: — Suusapäevad Jänedal.
A. P.: — Veel laskesporti klubidest ja nende tegevusest.

J. Pals: — Koolipoisid.
— Poksija Ülo revanš. — Spordijutt.
— Toimetusele saadetud kirjandus.

- 1) Jalgratas
- 2) Spordipüss „Erma“
- 3) Belgia FN brauning
- 4) Kirjutuslaua garnituur
- 5) Paar suuski

— need on preemiad „Kaitse Kodu!“ tellijatele, kes 1933. aasta tellimisraha õiendanud

10. aprilliks s. a.

Tellimiste vastuvõtjad!

Olge energilised tellimiste kogumisel, sest ka teid ootab 10. aprillil s. a. suur üllatus.

*

Ar 933 P
Kaitse

AR EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

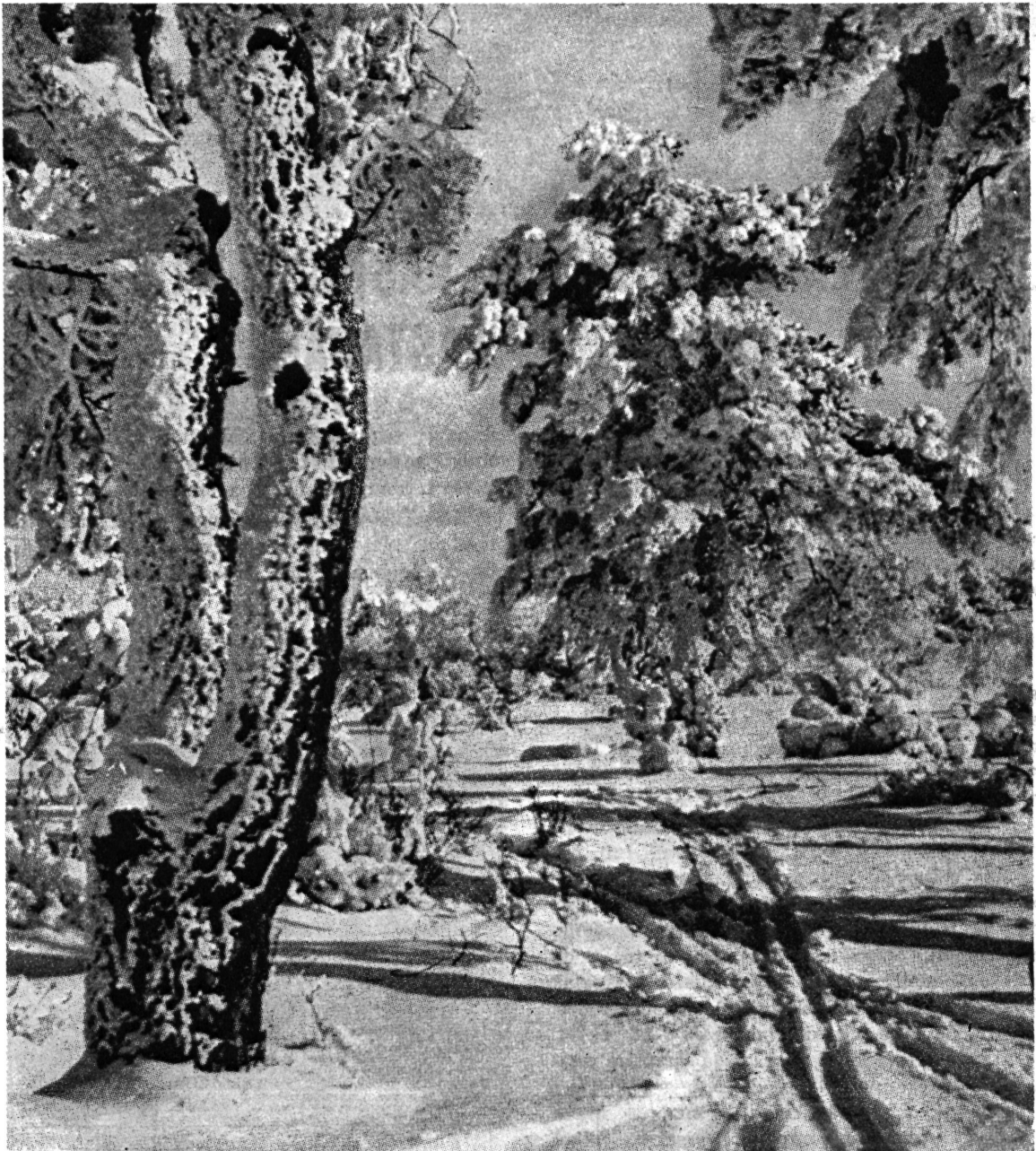
Kaitse Kodu!

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 5

Tallinnas kesknädalal, 15. märtsil 1933

IX aastakäik

TALIMAASTIK

Raskekuulipilduja tulistamas

TALLINNA MALEVA ÜRSIKU RASKEKUULIPILDUJATE KOMPANII 3. AASTAPÄEV

27. märtsil pühitseb Tallinna maleva üksik raskekuulipildujate kompanii vaikselt oma pere ringis üksuse kolmandat hällipäeva. Praegune üksik raskekuulipildujate kompanii formeeriti Tallinna maleva kuulipildujate kompaniist maleva pealiku ettekirjutusega 27. märtsist 1930. a. nr. 224, milline kuupäev on ka kinnitatud kompanii aastapäevaks.

Vaatamata oma noorusele on kompanii püsiva ja kavakindla töö tagajärjel arenenud teguvõimsaks eriüksuseks Tallinna malevas. Kompanii korraldab iga aasta laagri kuulipilduja-õppustega ja omavaheliste võistlustega. Möödunud aasta omavahelise karikavõistluse tulemused kuulipildujaist laskmises Männiku laagris konstateerivad lasketasapinna iga-aastast tõusu. Sedasama tuleb tunnistada ka vintpüssidest laskmises. Möödunud aasta karikavõistlustel tuli kompanii meeskonnast välja võistlustele 100% ja kompanii tuli 2-le kohale Tallinna malevas. Kompanii praeguse juhi, pealiku major Parts'i teeneiks tuleb lugeda, et ta, tänu oma kogemustele ja isiklikule intensiivsele tööle, oskab istutada ka kompanii liikmeisse huvi töö vastu, mida tunnistavad möödunud aasta saavutused laskealal. Kompanii koosseisus on: esilaskureid 3, esimese klassi laskureid — 2 ja teise klassi laskureid 14 meest. Praegu valitsevad kitsad olud ja ka oma ruumide puudumine ei võimalda kompaniil arendada oma tööd täies ulatuses; praegune, n. ü. hädaruum, ei mahuta endas enam ära järjest suurenevat kompanii koosseisu. Aasta jooksul lahkus kompaniist 33 ja tuli juure uusi 39 liiget. Lahkunud on suures enamuses loiu osavõtu tõttu

kompanii tegevusest eemaldatud liikmed, sest ainult nimekirjas seisvaist isikuist ei ole kasu, ja seetõttu filtreerib kompanii hoolega oma koosseisu.

Kõige paremate lootustega ja kavatsustega astub kompanii oma 4-dasse tegevusaastas, soovides jätkata ja laiendada oma praegust tööd.

Kuulipildurid Männiku laagris
1932. a. suvel õppeharjutustel

JAHT ÕNNE JÄRELE

Juhan Viigant

Meie olevik ja homne päev

FRAGMENTE MEIE RAHVUSLIKUST
JA RIIKLIKUST IDEOLOOGIAST

*Täit mehejõudu, käterammu
ning usku, usaldust ja julgust,
oo kodumaa!*

*Ei taganemist ainust sammu.
Mis tuleb, pöörmata see tulgu,
veel vastu saab!*

H. Visnapuu.

Uus päev koidab. Meeleolu hallis rõskuses koidavad meile vabariigi kuuteistkümnenda eluaasta esimesed päevad. Ei ole lootusröömsat värvide heledust. Ei kosta kirkaid rõõmuhõiskeid. Selle asemel on hall, rõõmutu tänapäev. Ja eluraskuste pikk vari on heitnud end meie teele.

Majanduslik natsionalism riikide peres on aiva süvenenud. Autarkiliste majanduslike üksuste ülesehitamine jätkub endise hooga. Tulemuseks — väliskaubanduse läbikäikude järjekindel vähenemine kõikjal. Ja kriisi süvenemine.

Kriisi mürgine pigistus on haaranud lihasse löikavamalt ka meie ekstensiivse majanduse. Eramajanduse aktiivsus on langenud tööstuses, põllumajanduses kui ka kaubanduses. Sellega kaasakäivalt — vähenevad sissetulekud, kitsenev töömaht ja töötä tööliste arvu suurenemine. Ja rahva tegevusaktiivsuse ja töötahte langemine.

Siia seltsivad veel ühiskondlikud väärnähtused. Alasti omakasu ja riikliku ideoloogia puudumine. Haiglaselt kahtlustav, kadetsev, pahatahtlik ja kius-

lev vaimulaad meie inimeste juures. Kihihuviline laiutamine ja kiilu tagumine üksikute kodanike kihtide vahele. Poliitilise ideoloogia ja riigiühtluse mõiste nõrkus.

Ent ainelise kitsikuse raudrull veereb raskelt üle maa. Elumured on mahakaaluvalt rasked kõigis kodanike kihtides. Seetõttu koondub tähelepanu vaid enda isiku hädadele. Nende rahuldumist nõutakse riigilt kiiremas korras. Teiste saatust ei huvita. Ja riikliku terviku saatusele ei mõteldagi.

*

Seisame kolmekordse kurblooluse ees. Esiteks — maailma majanduskriis, mis tabas meid meie riikliku iseolemise lapseaastais. Et meil osutub võimatuks puht-autarkilise majandusliku üksuse ülesehitamine — ei saa me vältida ka selle kriisi mõju. Võime vaid pehmenada ta survet.

Teiseks — meie geopoliitiline asend. Arvestades seda ei saa me kokku tõmmata riigikaitse kulusid sel määral nagu see võib-olla osutuks tarvi-

seks meie praeguste majanduslike eelduste juures. Osa meie kodanikest on kaotanud töövõimalused, on tõrjutud eemale väärtuste loomise ja kasutamise protsessist. Meie riigi geopoliitilise asendi tõttu on aga eriliselt kergendatud järjekindel riigivastane mürgi tilgutamine töötute kodanike hinge, mis toimub põikpäise järjekindlusega tumedate riigivastaste jõudude poolt. See aga sunnib kogu rahvast alatisse kaitseisakusse, nagu sõdureid vahipostidel.

Kolmandaks — meie poliitiliste ja riiklike kogemuste puudus. Olevik on suurel määral sõltuv minevikust. Ülal loeteldud ühiskondliku elu väärnähtused on suurel määral tingitud meie poliitilisest ja sotsiaalsest minevikust. Oleks meeletus nõuda selt rahvalt mingit suurejoonelist, harmoonilist hingeühtlust, kes alles inimiga tagasi oli asetatud päris paaria seisukorda. Meie ühiskonna emantsipeerumine majanduslikult ja sotsiaalselt toimus ju alles möödunud sajandi lõpul ja käesoleva alul. Teadlikuks saamine oma eluvajadustes ja kultuuripüüdes on ju vana vaid pool inimiga. Mis õigusega nõuamegi siis selt rahvalt mingit suurejoonelist riigikodanlikku küpsust ja vastutustunnet? Ühe sõnaga — Eesti ühiskondliku elu suurimaks puuduseks on ta noorus. Eesti ühiskondlik elu kannatab praegu samade lapsehaiguste all, mis on läbi põdenud iga noor demokraatia oma arenemisel. Ja väärnähtuste kadumine meie ühiskondlikus elus on vaid ajaküsimus.

Jälgides tähepanelikumalt meie eluavalduisi lähemas ja kaugemas minevikus peab ütleva, et Eesti tõu psüühis avaldub suurejooneline hingeomadus. See on: liitumine välise raskuste mõjul. Ei saa salata, et isegi hilisfeodalismi ja vene isevalitsuse raske surve on aidanud suuresti kaasa meie rahvuslikule konsolideerumisele. Vabadussõja paratamatus liitis meie rahva liikmed üheks tervikuks. 1. detsembri verises udus kerkis kõrgele riigiühtluse mõiste ja teostus koalitsioon „seinast seinale“. Praeguse majandussõja raskustes sirgus meie rahvuslik valitsus ja rahvaesindusel jätkus riiklikku vastutustunnet valitusele vajalike laiaulatuslike volituste andmiseks. See ometi tõendab, et meie rahva enesealalhoidu instinkt on terve. Ja meie võime vaadata tulevikku julgelt ja enesekindlalt.

Praegune aeg nõuab kodanikult pingutavat heitlust ainelise olemasolu eest. Praegune aeg nõuab aga kodanikult ka suuremat riiklikku vastutustunnet kui kunagi enne. Kui meil jätkus riigikodanlikku kohusetunnet vabadussõja raskuste kandmiseks, siis peab seda jätkuma ka praeguse majandussõja raskuste lõpuleviimiseks.

Tuleb uuesti tuletada meele see lihtne tõde, et riik on samasugune veresidemeil tugenev kooselu üksus nagu on seda perekond. Nagu on nõutav kõlbeline arusaamine vastastikusest kohustusist mehe ja naise, vanemate ja laste vahel, niisama tarviline on see üksikute kodanike kihtide vahel riigis. Nagu on perekond omaette majanduslik asutus vastava tööjaotusega ja kõikide perekonna-liikmete aineliste tarvete plaanikindla

rahuldamisega, nii on seda ka riik. Nagu nõuab perekonnaelu hüvang, et ühelegi perekonna-liikmele ei antaks prioriteeti teiste kulul, samal määral nõuab ka demokraatliku riigi hüvang, et ühtki ühiskondlikku klassi ei eelistataks teisele.

„Isamaa seisku kõrgemal kui kõik muu, sest temas peitub rahvuse tulevik ja eluõnn“ — ütles prantsuse suurim isamaalane ja riigimees George Clemenceau. Ja oma isikliku eluga tõendas kuuluis „võiduisa“, et see ütetus polnud lihtne paraadi meeoleolu sõnakõlks, vaid kogu ta elu juhtmotiiv. Saagu selle suure prantslase mõttevälgtatus ka meie elu juhtmotiiviks tänapäeva eluraskustes. Muutugu see aateline rahvusluse tõetunnetus meie riiklike huvide primaadi aluseks. Muutugu riiklike huvide primaat kogu rahva tegutsemiseetika aluseks.

Ühine keel on rahvast ühendavaks aastatuhandete igavikus. Ühise territooriumi raamistikus toimuvad olemasolu võitlused kasvatavad vastastikust ühtekuuluvuse tunnet. Kuid natsiooni tugevaimaks ühendajaks lülis on veresuguluse sidemed. Rahvuse veresuguluse sidemed sunnivad vaatama isade tööle lugupidamisega. Veresuguluse sidemed kasvatavad ühiseid kohustusi tulevaste sugupõlvete suhtes. Rahvuslikuks tervikuks liitmisele aitavad aga kaasa ka ühise mineviku ühiste kannatuste ja rõõmude mälestused. Koos oleviku eluhuvidega ja tuleviku lootustega kujunevad nad haaravaks ühtekuuluvuse tundeks rahvuse liikmete vahel.

Isik on kaduv. Rahvuse elu aga jätkub orgaaniliselt. Pidades silmas seda, tuleb ka kodanikul tuua ohvrit oma piskust riigiterviku heaks, kui seda nõuab olukorra raskus. Kui riigi majanduslikku tasakaalu ähvardab hädaoht, siis on täisväärtuslik riigikodanik see, kes tõstab riigiterviku endale fetišiks, kellel tuleb ohverdada vaimus ja tões. Vastutasuks kindlustab riik kodanikele tasakaalu meie rahvamajanduslike tootmisalade ja rahvakihtide sisetulekute vahel. Seda tagab meile praeguses olukorras rahvuslikel motiividel loodud valitsus ja riigivanema suurt formaati isik.

Ent rahvuse vaimuse keskmeks on ta vaimueliit. Välispoolt erakondi seisva vaimse eliidi ülesandeks on tasakaalustava ja kaineastava mõju avaldamine meie kirevas tänapäevas. Suureks ja kardinaalseks ülesandeks jäägu aga kõiki haarava riikliku ideoloogia loomine ja laiade rahvahulkade koondamine selle ümber. Masside järjekindla kasvatamisega käib käsikäes avaliku moraali maksmapanek meie avalikus elus. Sellest ei pääse me mööda.

Meie eliidi huvide maailm oli seni võrdlemisi kitsas, egotsentriline. Maailmavaateliselt ei ilmutanud see rahva parimate poegade kogumik mingit homogeenset ühtlust. Kuid üllataval kombel avaldas see seni passiivseks püsinud intelligents suurt ja tähelepandavat poliitilist aktiivsust. See ilmnis suurejooneliselt petitsiooni esitamisel riigikogult põhiseaduse muutmiseks. See tõendab aga omakord, et meie vaimne eliit

ARNOLD EGLON †

Terav surmavikat on löiganud Noorte Kotkaste Tartu maleva juhtide perest tüsedaima jõu. Noored kotkad Tartus leinavad oma maleva pealikut, üleriiklik noorte kotkaste juhtide pere on kaotanud asjatundliku tööjõu.

Vaevalt on uskumatu teade levinud, kui tahetakse ikka ja jälle kinnitust — kas võib see teade olla tõsi, kuidas võib seda uskuda, et nii energiline, nii elutuuline mees varises keset öitsvamat tööjõudu... Ja ometi ei viibi ta enam meie hulgas...

Tõsiselt ja põhjalikult võttis noorte pealik Arnold

Eglon oma ülesandeid. Mäletan teda ajast, millal ta töötas skautide seas Paide malevas, kus esines aasta-koosolekuil maleva kavatsustega, aruannetega. Uskumatult suured olid need kavad, mida tegi too koolitegelasest skaudijuht, kuid nad ei jäänud kavadeks paberile, vaid leidsid suuremas enamuses rakendamist. Sama energiaküllust levis temast kui Järva kaitseliidu pealiku abist ja mitme teise seltskondliku ettevõtte juhatuse liikmest. Asudes Tartus koolipõllule tööle, asudes ülikooli oma õpinguid täiendama, andus ta sooja südamega noorte kotkaste organiseerimisele. Tartu noorte kotkaste maleva on ta oma oskusega, oma energiaga viinud malevate esiritta. Ka üleriiklikus ulatuses on jätkunud tema abi mitmete ettevõtete läbiviimisele, paljude ettevõtete algatamisele. Tartu Noorte Kotkaste Sõprade Selts ja Tartu Kodutütarde ringkond on võinud kasutada tüsedat töömehe abipakkuvat kätt, mujalgi üle riigi tekkinud sõprade seltsid on selle mehe püstitatud aluseid võinud rakendada endale tööle.

Ja nüüd ei viibi ta enam meie hulgas...

Lahkunud pealik, tüse töömees, kuigi ei ole teda enam, on jätnud järele küntud vagusid ja külvatud seemet hästi valmistatud maapinda. Sellest tärkav vili — meie noorte kotkaste kasvav põlv Tartus — säilitab mälestuse paranduseks tulevastele aegadele. Säilitab mälestuse maleva pealikust, kes oma tööjõudu hea tahtega ja parimate tulemustega on suutnud rakendada tööle Isamaa auks.

J. T.

on küllalt võimeline kandma oma õlul neid raskusi, mis talle kirjutab ette meie rahvuslik missioon.

Võttes kokku ülaltoodut — peab ütleva, et eesti rahvas on suuteline oma saatust juhtima, et meie riiki loovad võimed on küllaldased.

*

Aja raudse surve ränkuses on mõnedes ringkondades kerkinud üles meie ühiskondliku tõelisuse otsimise probleem. Murtakse pead küsimuse kallal, missugune riigivorm on vastavaim meie töö psüühile. Praegune aeg nõuab aga kogu rahva tegevusenergia koondamist rohkem kui kunagi enne. Sõepärast tuleb hoiduda liigseist illusioonidest — meie ühiskondlike eluvormide ümberkorraldamisel. Meie rahva ühiskondlik tõelisus peitub demokraatias. Nagu on seda kriipsutanud alla dr. Loorits oma rahvaluulet ja mütoloogiat analüüsivais töis — on meie ühiskondlik mentaliteet „ürgedemokraatlik samaväärsus ja üheõiguslus“. Meie ühiskondlik mentaliteet on sõnastatud lauses „ela ise ja lase ka teistel elada“. Selles lihtses, vastastikust sallivust alla kriipsutatavas lauses avaldubki meie ühiskondlik tõde.

Demokraatia võimaldab ulatuslikemat kultuuri ja aineliste sarade viljelemist kui ükski teine riigivorm. Demokraatia võimaldab osasaamist kultuuri- ja ainelistest varadest kõigile ühiskonna-kihtidele. Me ei saa aga pigistada kinni silmi elu nähtava sündmuse eest — kindlustada riigivõimule viljakaks tegutsemiseks nii hädavajalik stabiilsust. Võib-olla osutub seetõttu kitsama või laiaulatuslikuma dualistliku printsiibi teostamine meie riigivalitsemises lähema tuleviku möödapääsmatuks vajaduseks. Kuid meie veeneks jääb, et vaid rahvalitsuslikus riigivormis leiab parimat rakendust kogu rahva tegutsemisenergia. Leiavad õiget rahuldamist rahvamasside vaistlik õiglusigatsus ja moraalsed tõekspidemed.

Millest me aga kiireimas korras peame vabanema — on viimasel ajal nii moodsaks saanud hädaldamismaania. Hinnates objektiivselt ümbritsevat reaalsust peab ütleva, et vaatamata kriisi mahaliituvale raskusele jätkub vanade väärtuste süvendamine ja uute kerkimine nii majandus- kui vaimukultuuri aladel. Alles hiljuti ilmus meil ilukirjanduslik teos, kus kriipsutatakse jõulise käega alla suurimat, rahvast edasi viivat ajendit — halli igapäevast tööd. Kas ei ole see värske tuulepuhang meie ilukirjanduse tavalise,

jõuetu virisemismeeleolu ja ühiskondlike väärtuste hüpertroofilise mahaarvustamise asemel?!

Vaadates lahtiste silmadega meie majanduselu olevikku, näeme, et tulunduslikult ratsionaalselt korraldatud ettevõtted nii tööstuses, põllumajanduses kui kaubanduses ka praegu rahuldavate tulemustega töötavad. Seepärast ärgem nutkem üksikute vanade ettevõtete kokkuvarisemise pärast. See vaid võimaldab loomulikkude selektsiooni ja rahva tööjõu paremat rakendamist kapitalirikkama uue ettevõtja poolt. Rahva traagika on siiski suurem kui üksiku isiku traagika, rahva saatus tähtsam kui indiviidi oma. Ärgem nutkem ka riigivõimu segamise pärast eramajandusse, sest nüüdsel ajal, kus on nii tarviline kogu rahva jõu koondamine ühiseks pingutuseks — on tarviline ka riigivõimu koordineeriv mõju meie majanduselus. Ei saa siiski salata tõsiasi: ajaraskus sunnib majandusalal tegutsejaid mõtlema. Mõtlemine aga teritab majanduslikku meelt.

Meil on ometi suur ja kõikiühendav idee — omariikluse aade. Kas ei ole meie kodumaa minevik elamusterikas suurepos, mille iga lehekülj on kirjutatud oma rahva verrega ja higiga, oma rahva kannatuste ja rõõmudega?! Kas ei ole tõus iseenda peremeheks, oma saatuse kujundajaks — meie suurim eluväärtus?! Meie kodanike põhiõigus on kindlustatud sotsiaalse õigluse printsiipi. Meie riigikorras on kuulutatud ühesugune eluõigus kõigile, on avatud arenemisvõimalused kõigile rahvaklassidele.

On ju meie ühiselust tööline väärtuste loojana niisama tähtis tegur kui tööstur, ametnik korraldava jõuna niisama tähtis kui põllumees-tootja. Riigi seisukohalt on kõigil ühesugune ühiskondlik väärtus ja õigus elamiseks ning õnneks. Seetõttu ongi iseseisvus meie rahva ainulaadne suurlooming. Omariikluses on leidnud väljendust meie rahva vaba enesemääramistungi ja eneseteostamistaha. Omariikluse aate teostamiseks maksis meie rahvas vere- ja pisarate-hinda vabadussõja heitluses. Omariikluse aade oli meie parimate poegade tulevikuunistus. Omariikluse aade on ka praegustes majanduslikes raskustes selleks küllalt suur ja kõikihaarav, et liita kõik meie riiklikult suunatud jõud üheks tervikuks.

„Et olla tugev, peab uskuma ja lootma,“ kirjutas prantsuse suurim isamaalane George Clemenceau. Meie esivanemate usk ja lootus paremasse tulevikku on olnud alati suur. Kas polnud meie iseseisvuse väljakuulutamise ja pärastine vabadussõda — rahva suurhüpe teadmatuse?! Kas polnud see argonautide sõit kuldvillaku järele tundmatusse Kolhiidasse?! Eneseusk on see, mis alati on kannustanud rahvast ta ülesrühkivas tegutsemises. Eneseusk on see — mis juhhib rahvast läbi raskuste ka praegu, kuigi elu on tõvevoodina raske ja rõhuv.

„Argus on see, miks nõrk ja egoistlik inimene — igal juhul arg inimene — ei võta endale raskeid ja hädasohtlikke

kohustusi, et ta põgeneb kõige eest, mida elu raskustena toob kaasa ühes rõõmu ja iluga“ — kirjutas roimari käe läbi langenud prantsuse president Paul Doumer „Minu poegade raamatus“.

Eesti rahvas pole kunagi olnud arg. Eesti rahvas pole kunagi olnud elupõgenik. Olnuks ta seda — oleks ta jäljedki ammu kustunud siit rahvaste ristteelt. Otse selle vastu. Eesti rahva tuleviku julgus on see, kui ta vankumatu kariatiidina on kannud läbi sajandite oma mineviku timarasket koormat. Eesti rahvas on ka praegu suuteline kandma raskusi riigiterviku ja isamaa hüvanguks. Sest isamaa on väärt, et kannatada ta raskuste eest, et tunda rõõmu ta hüvangust.

Meil on omariikluse kaitseks alati valmis olev kodanike vabatahtlik organisatsioon — kaitseliit. Oma otseste kohustuste kõrval omab see organisatsioon suure tähtsuse isamaa armastuse ja aatelse rahvusluse tähtsuste püstitajana. Luues „Noorte kotkaste“ organisatsiooni aimas kaitseliit orgaaniliselt oma suuri kohustusi rahva tulevaste generatsioonide kasvatajana. Tundes oma kohustusi rahva tuleviku suhtes, on see organisatsioon suureks loova jõu teguriks meie ühiskondlikus elus. Meie kaitseliit kui ka kaitseväge on meie rahva terve enesekaitse instinkti ilmerikkaimad väljendused ja kooshoiu sümbolid, distsiplineeritud demokraatliku ühiskonna ja ohvrimeelsete ühiskonna-liikmete kasvatajad.

Meil on kuueklassiline sunduslik rahvakool. Saades üle oma lapseaastate nõrkustest kasvatab see kool vastutus- ja kohusetundelisemaid kodanikke kui oleme seda meie — kaasaegsed.

Eesti rahva hinges elab tugev tõupärane ülespüüde instinkt, mis annab meile kindlustuse, et see rahvas ka tulevikus oma ühiskondlikus elus sammub astmeliselt tõusuteed. Tõupärane ülespüüde instinkt oli see, mis sundis meie halli talumeest mõisaorjuse kütkest vabanemisel koonnada kogu oma eluenergia laste koolitamiseks; tõupärane ülespüüde instinkt oli see, mis sundis meie rahvast vene revolutsiooni mõllus ajama sirgeks oma kumeraks litsunud turja. See tõupärane ülespüüde instinkt tagab, et meie rahvas ühegi raskuse all ei vaju kokku, kuigi tänapäeva eluraskused on mahasuruvalt suured.

Me erinevate üksteisest poliitiliselt ja sotsiaalselt. Kuid sellele vaatamata elab meie rahva enamiku hinges vabadusegeenius. Vabadusegeenius elab ka selle tööliste ja talumehe hinges, kes tänapäeva eluraskuste raudse surve all tõstab oma nurisevat rahulolematuse häält. Vabadusegeenius elab ka selle ametniku ja töösturi hinges, kellele paistab ohvritoomine riigihüvanguks liig lihasselõikavana. Sellest teadmisest ammutagem uut hingejõudu oma tuleviku eluraskuste kandmiseks. Selle teadmisega hinges — vaatame meie julgelt tulevikku ja homsesse päeva.

HUMAANSEMA SÕJA POOLE

DESARMEERIMINE ÕHUS JA ÕHUTRASPORDI INTERNATSIONALISEERIMINE

H. TOMBACH

Teatavasti peetakse praegu Genfis desarmeerimise konverentsi. Sel konverentsil arutatakse desarmeerimise plaani terviku kõrval ka veel prantsuse õhujõudude vähendamise ja õhutraspordi internatsionaliseerimise kava. Nimetatud kava taotleb õhupommituse teostamise võimaluste kaotamist tuleviku sõdades. Nii tema siht. Õhutraspordi internatsionaliseerimine on ainult a binõu selle sihi saavutamiseks.

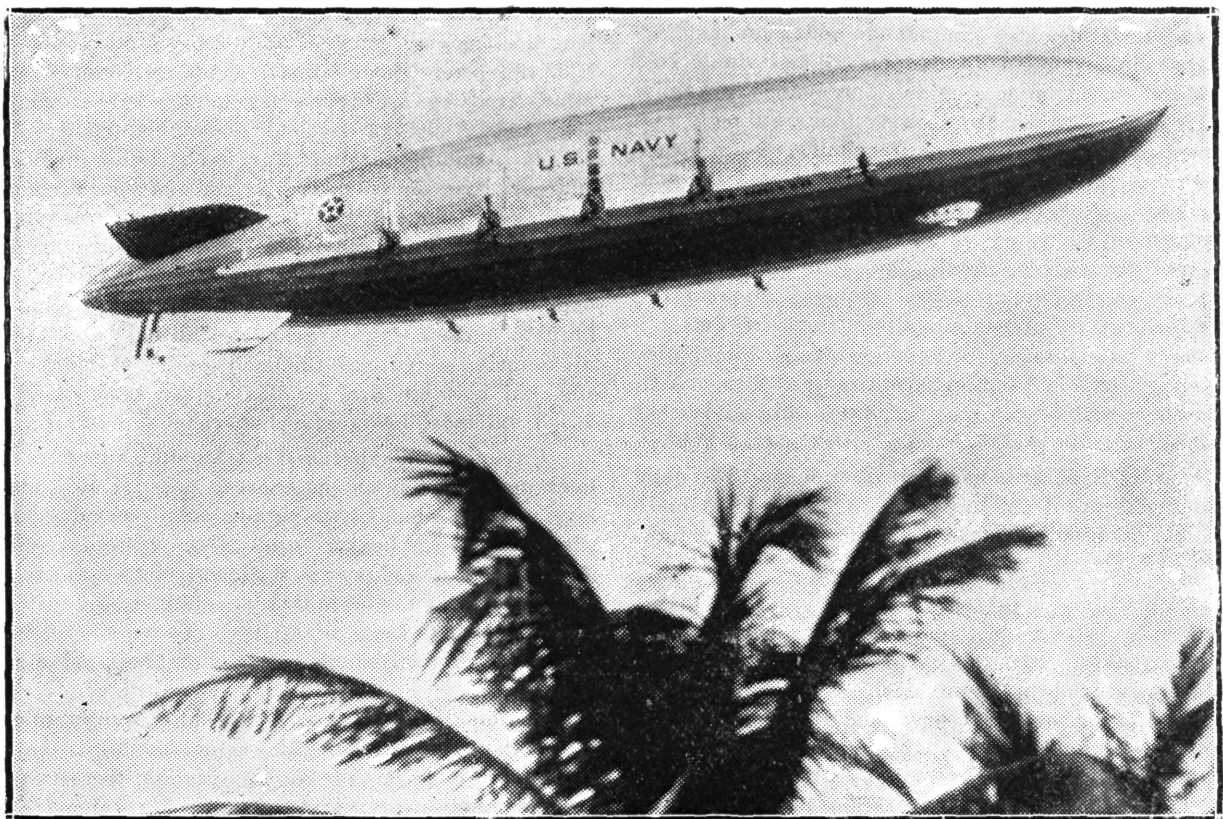
Nagu teada, kaitseb Prantsusmaa Genfi konverentsil tema poolt esitatud julgeoleku kindlustuse ja üldise desarmeerimise plaani, mis enesest kujutab homogeense terviku. Võiks põhjustatult imestada, mispärast mainitud terviku kõrval prantslaste poolt on veel välja töötatud eriline õhurelvitustamiskava, mille arutamine Genfi konverentsil teostub lahus üldisest desarmeerimise kavast.

Imestamise põhjused vähenevad, kui arvestame sõjakoleeduste kartuse psühhoosi, mis iga aastaga — ja õigustatult — tugevneb massides. Hädaoht varitseb rahvaid õhust! Integraalse sõja doktriin leiab kaitsjaid ja vastaseid. Selle doktriini järgi tulevases sõjas

ei tehta vahet sõjaväelase ja rahuliku kodaniku vahel. Tuleviku sõda on üldine kõigile sõdivate riikide elanikele — ka lastele ja naistele. Sõjategevuse sihiks ei ole enam võidu saavutamine vaenlase sõjaväe üle, vaid kogu rahva vastupanu murdmise võimalikult lühema aja jooksul, kasutades selleks kõiki võimalikke vahendeid. Mõjuvaim vahend on kahtlemata pommitamine lennukeilt. Lõhke- ja tulekahju tekitavad pommid hävitavad linnu; mürkgaasidega täidetud pommid tapavad elanikke.

Mõnelt poolt kaheldakse säärase massiliste tapumiste läbiviidavuse juures, arvestades sõjapidamise teenistuses seisva tehnika praegust taset ja ka majanduslikke kaalutlusi; on isegi neid, kes õige skeptiliselt suhtuvad säärase aktsioonide mõjule. Siiski on kindel, et tuleviku sõdades rahulikud elanikud kannatavad rohkem sõja otsekooste koleduste all kui varemalt. Õhurünnakute võimaluse hädaoht hoiab alata pingul kogu rahva närve.

Kuidas teha tuleviku sõda humansemaks? Kuidas vältida kaasa kiskumast kogu rahvast sõjapida-

mise koledasse keerisesse? Vastus on lihtne: kuna hädaoht tuleb õhust, siis peab tegema võimatuks õhupommituse. Kõige radikaalsem ja kindlam abinõu selleks on pommipildumisriista — pommituslennuki — olemasolu kaotamine maakeralt. Kuid tänapäeva suuri transportlennukeid on kerge paari tunniga ehitada ümber pommipildureiks. Tegelikult juba transportlennuki konstrueerimisel peetakse silmas ta võimalikult hõlpust kasutamist sõjalennukina. Et vältida transportlennukite rakendust sõjalisiks otstarbeiks, tuleb riikidel keelda ära ka transportlennukite pidamine. Õhutranspordi internatsionaliseerimisega saavutatakse viimane eesmärk, ilma et seejuures siiski inimestelt võetaks lendamise võimalus üldse. Nii õhudesarmeermise kava kokkuseadjate mõttekäik.

Õhutranspordi internatsionaliseerimine saavutatakse sel teel, et moodustatakse üks või mitu rahvusvahelist õhutranspordi seltsi, kes võtavad enda kätte kõik praegused ja tulevased õhuhenduste liinid. Nendel jääb ainuõigus ehitada ja kasutada suurema tonnažiga kaubanduslennukeid. Pierre Cot, praegune Prantsusmaa värske õhuminister, avaldas alles nädalapäevad tagasi oma mõtteid internatsionaliseerimise kava teostamise kohta: kõik pikad ülemaailmsed õhuliinid antakse üheainsa suure rahvusvahelise õhutranspordi seltsi kätte; pealinnade vaheliste liinide eksploatatsioon toimub ettevõtete kaudu, milliste moodustamine sünnib asjastpuudutatud maade koostöö alusel; sise- ja väliste õhuliinide üle teostab kontrolli Rahvasteliit.

Jättes kõrvale kaalutluse, kui võrd on üldse võimalik kooskõlastada humaansuse aadet sõjapidamise mõistega ja sihtidega — „humaanne sõda“ on meie arvates absurdne rinnastus — võtame allpool ainult kokku need puudused, mida sisaldab õhujõudude piiramise kava, kirjeldame väärnähtusi, mida tooks enesega kaasa õhutranspordi internatsionaliseerimine, ja märgime ära raskused, mis tuleks võita enne reaalse kuju andmist sellelaadsele kavale. Näitame, et: 1. kava praegusel kujul ei saavuta oma eesmärki: õhust pommituste vältimist tuleviku sõdades (selle sihi võib saavutada ainult terve lennuasjanduse ärapäühkimisega maakeralt); 2. lennuasjanduse internatsionaliseerimine võrdub tsivilisatsiooni vägistamisele; 3. selle tegelik läbiviimine on utopia; 4. vaidluste praegusest arengust desarmeerimise konverentsil selgub, et ka kava põhimõtteliseks vastuvõtuks riikide poolt on vähe väljavaateid.

Oletame, et õhutransport on korraldatud nii nagu seda näeb ette prantsuse kava. Kas hädaoht õhust oleks sellega kõrvaldatud? Järgnev arutus tõestab vastupidist.

1. Sõda alustada tahtval riigil on alati võimalus haarata enda kätte neid lennukeid, mis peavad ühendust sisemaistel liinidel, ja ka neid, mis läbilennul ta maa-alast peatuvad ta lennuväljal. Kui lennukid on kord ta võimuses, ei saa keegi teda takistada kasutamast neid pommipildureiks. Järeldus: õhutranspordi internatsionaliseerimise kava tuleks täiendada Rahvasteliidu käsutuses seisva poliitsei jõu loomisega, kes

valvaks selle järele, et ükski riik ei rekvireeriks internatsionaliseeritud lennukeid.

2. Sõda sepitsev riik leiab alati võimaluse valmistada salaja relvastust ja lennukeid. Et vältida salajasi ehitusi, on tarviline seada sisse vali, alatime ja üldine kontroll Rahvasteliidu poolt tehaste üle kõigis riikides.

3. Prantsuse kava näeb ette ainult pommituslennukite pidamise keelu. Ta ei keela riikidele kergete sõjalennukite omamist kaitse otstarbel. Kuid kuidas eraldada pommituslennukit mõne teise ülesande jaoks ehitatud lennukist? On kavatsus määrata sõjalennukite tonnaži ülimmääraks 2000—3000 kg. Säärane, täiskaalu suurusele põhjendatud, diskriminatsioon ei taga aga veel võimatust kasutada vähemaid lennumasinaid pommituste läbiviimiseks. Tuleks leida abinõud, kuidas teha võimatuks pommide kaasavõtmine ja pildumine lahing-, luure- ja hävituslennukeile. Sõjaväeliste lennumasinade klassifikatsioon eriliikidesse põhjendatult rohkem sõjataktilistele tarvidustele kui tehnilisele töölisusele. Tõeliselt iga sõjalennuk võib võtta peale pomme ja leida kasutamist pommituslennukina. Üldiselt paljudes maades, nagu näiteks Itaalias, valitseb praegu tendents loobuda seniseist traditsioonidest ja ehitada lennukeid, mis võivad ühtlaselt leida kasutust nii õhulahingus kui ka vaenlase lennubaaside ja tehaste hävitamisel pommipildumise kaudu.

Kui tahetakse tuleviku sõjas hoida ära pommitusi õhust, siis tuleks, arvestades ülalöeldut, kaotada mitte ainult pommituslennukid, vaid igasugune lennuvägi üldse.

4. Arutades õhujõudude desarmeerimise küsimust loogiliselt lõpuni jõuame isegi selle järelduseni, et tuleks rahvastele mitte ainult keeldu sõjalennukite pidamine, vaid ka igasugune tegelemine eralennuasjandusega üldse, sest ka kergeid turismilennukeid võib kasutada pommipildureina. Tarvitseb ainult moodustada suurearvuline õhulaevastik turismi- ja spordilennukeist, varustada lennukid kas või ühekiiloliste tulekahju tekitavate või mürgkaasidega täidetud pommidega, ja desarmeeritud rahvail tuleb uuesti elada alatise hädaõhu kartuses. Õhudesarmeermise kava, mis sihib pommituste õudsete tagajärgede vältimisele rahulikult elanikkonnalt, saavutaks täieliselt oma eesmärgi ainult siis, kui hoitakse ära lennuasjanduse igasugused avaldused välispool loodavat rahvusvahelist õhulaevastikku.

Kava, mis tahab takistada lennuki kasutamist kalalätungi relvana, on ju enesest õilis. Kuid oletades isegi, et ta suudaks saavutada oma eesmärgi, ei saa siiski teda kiita heaks, sest ta on vastolus tsivilisatsiooni arengu seadustega. Kellelegi ei tule mõttesse, et vältida surmatoovate mürskude valmistust, keeldu ära terase tootmist kogu maailmas. Terasest ei tehta ainult surmariistu; lennuk ei ole ainult sõjapidamise vahend.

Lennuasjandus on üks inimkonna arengu tulemusi; lennuasjandusel on tuleviku võimalusi, mis on palju suuremad ja õilsamad kui sõjajumala teenistus. Eralennuasjanduse internatsionaliseerimine tähendaks len-

nuasjanduse arengu lõppu, sest ta halvaks igasuguse eraalgatuse lennuasjanduse alal. Internatsionaliseerimine võrdub siin riigistamisele ühe „super-riigi“ poolt, see tähendab võistluse tarviduse kaotust ja arengu lõppu. Rahvusvahelise kaubanduskoja õhutranspordi komitee, arutades oma eraalgatusel Genfi kava õhutranspordi korraldamise kohta, võttis 23. novembril 1932. a. vastu järgmise resolutsiooni: „Õhutranspordi komitee, ilma et ta tahaks avaldada oma arvamist küsimuse poliitilise külje üle, usaldades valitsuse rahutahet ja vahendeid, mis nad leiavad rahu säilitamiseks, arvab, et eralennuasjanduse internatsionaliseerimine oleks suureks takistuseks nii kaubandusliku lennuasjanduse vabale arengule kui ka rahvusvahelise kaubanduse edule.“ Rahvusvahelise kaubanduskoja nõukogu kinnitas oma poolt selle resolutsiooni.

Jättes kõrvale arutluse õhutranspordi internatsionaliseerimise kava poolt ja vastu, peab konstateerima, et ta teostamine on seotud suurte raskustega ka siis, kui riikide põhimõttelised lahkuminekid tema suhtes oleks kõrvaldatud. Kava tegelikku ellu viimine nõuaks hulga üksikasjade lahendust. Säärased üksikasjad oleksid loodava rahvusvahelise õhutranspordi seltsi kapitali kujundamine, juhatuse ja nõukogu koosseisu moodustamine, kohustuslike toetuste jaotus üksikute riikide vahel (väljast tulevate toetusteta ei oleks seltsi tegevus üldse mõeldav, sest õhutransport pikematel liinidel ei ole seni veel kuski end tasunud ära majanduslikult), seltsi käsutusse tulevate lennumasinatete tellimiste jaotus üksikute riikide vahel ja paljud teised küsimused, millede lahendus oleks eriti delikaatne just seetõttu, et internatsionaliseerimine sünnib poliitilistel kaalutlustel.

Eralennuasjanduse internatsionaliseerimise mõte endast ei ole uus, kuigi ta on pääsnud avaliku arvamise ette alles viimasel ajal vaidluste kaudu Genfi desarmeerimise konverentsil. Ülalmainitud rahvusvahelise kaubanduskoja õhutranspordi komitee arutas juba 1928. aastal võimalusi rahvusvahelise õhusõidu seltsi loomiseks. See selts pidi võtma enda kätte Euroopa ja Ameerika vahelise õhuliini eksploateerimise. Ühendus oli kavetatud Atlandi ookeani põhjapoolse osa kaudu, üle Lissaboni, Asoori ja Bermuda saarte ja mõnede neutraalsete ujuvate lennuplatvormide. Kava kohaselt selts pidi kujutama endast riiklikult autonoomse üksuse, seistes Rahvasteliidu otsekohe kaitse all. Projekt nägi ette ka kokkuleppeid riikide vahel seltsi kapitali moodustamiseks, kokkuleppeid seltsi ja riikide vahel lennuposti veo asjus jne. Üksikasjaliselt väljatöötatud kava oli mitu korda arutamisel õhutranspordi komitee istungeil. 1930. a. detsembrikuus komitee konstateeris, et rahvusvahelise õhutranspordi seltsi loomine on seoses nii suurte raskustega õiguslikul, poliitilisel ja majanduslikul pinnal, et selle kavatsuse teostamine tuleb lükata edasi määramata ajaks.

Eralennuasjanduse internatsionaliseerimise kavadest kuulsid laiemad ringkonnad alles umbes ühe aasta eest, kui Genfi desarmeerimise konverents soovitas oma poolt lennuasjanduse internatsionaliseerimist. Kuid seekord ei lähtunud mitte majanduslikest kaalut-

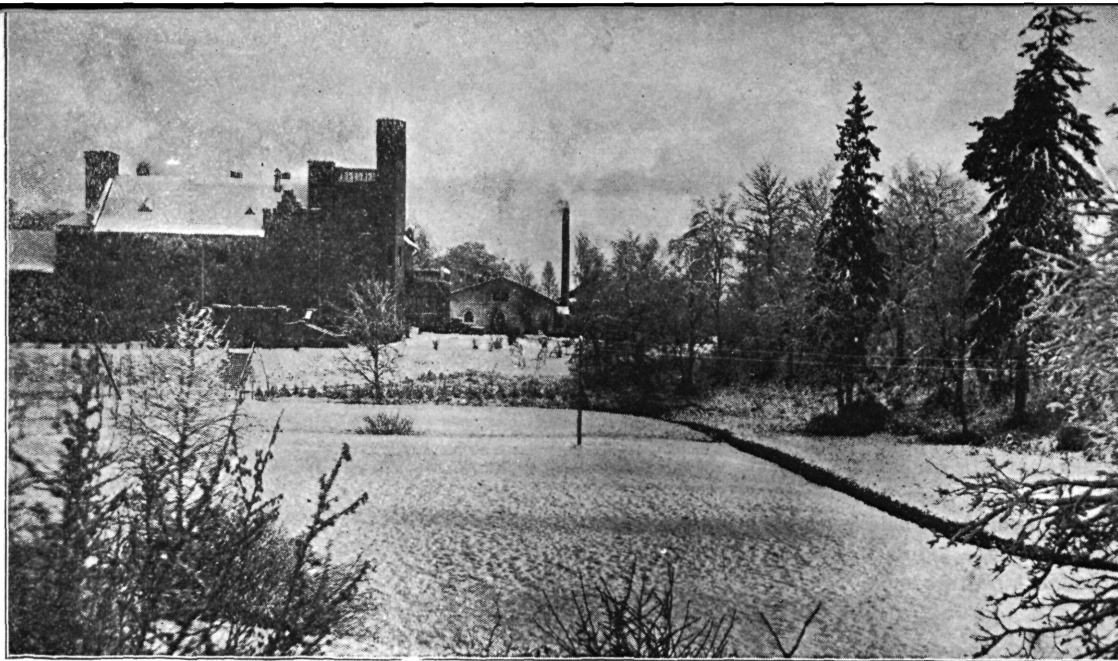

Talihärmatises

lustest — õhutranspordi internatsionaliseerimine oli mõeldud sõda takistava abinõuna.

On vähe šansse selleks, et Rahvasteliidus saavutatakse kokkulepe prantsuse ettepaneku asjas. Saksamaa, kel Versailles'i rahulepingu põhjal ei ole õigust pidada lennuväge, kuid kes omab võimsa õhukaubalaevastiku, ei taha muidugi nõustuda eralennuasjanduse internatsionaliseerimisega. Ka Itaalia ei poolda seda kava. Ameerika Ühendriikide esindaja desarmeerimise konverentsi „lennukomitees“ pooldas soojalt prantslaste kava, kuid... tähendas, et ta ei võidugi mingil tingimusel olla maksev Ühendriikide õhulaevastiku kohta. On selge, et nagu relvastuste vähendamine üldse, nii ka desarmeerimine õhus on teostatav ainult siis ilma hädaohuta desarmeerivaile riikidele, kui kõik riigid nõustuvad säärase sammuga. Riigi kõrval, kus eralennuasjandusele on jäetud arengu vabadus, internatsionaliseeritud lennuasjandusega riigid ei eksisteeriks enam ei tehniliselt ega majanduslikult.

Et ka Euroopa riikide vahel ei saavutata kokkulepet õhutranspordi internatsionaliseerimise kohta, on selge. Eeskuju on siin olemas. Õhusõidusse puutuvad juriidilised küsimused on korraldatud rahvusvahelise konventsiooniga 1919. aastal. Praegu, see on 14 aastat pärast konventsiooni väljatöötamist, on veel riike, nagu Saksamaa, Nõukogude Venemaa, Helveetsia, kes pole ühinenud selle konventsiooniga!

Suusa- päevad Jänedal

Jä n e d a l o s s t a l v e l

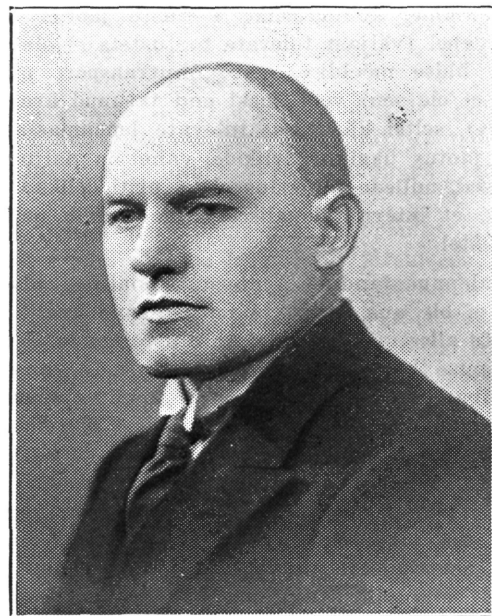
Viimaseil aastail on meie kodumaa talv iseäraliselt kiusakaks muutunud. Ta tekitab muret oma alatiste ilmastiku muudatustega nii maa- kui linnainimesele igapäevases töös ja tegevuses. Otse vihastuma paneb ta ka meie talvesportlasi. Ja kuidas sa siis ei vihatuks: täna suurepärase ilm, kavatsed midagi homseks, kuid homme seisab säärane sula, et suuskade asemel sõida vesisuuskadega. Lühema retke ju kuidagi veel rabad ära teha, aga kui on kavas midagi suuremat ja kaugeleulatuvamat — siis ei tohi kunagi olla kindel, kas see ka korda läheb. Läänud aastal jäid muutliku ilmastiku tõttu üleriiklikud suusavõistlused pidamata.

Tänavu oli taevataat ei tea kelle eestkostmisel meie spordirahvale armulikum ja andis märtsikuu esimesel poolel ilusaid ilmu. Nii võidi 4. ja 5. märtsil tulla kokku Järvamaal ilusal Jänedal ja võisteldes veeta kolm unustamatut päeva külas sõbralike ja hoolitsevate kaitseliidu Järva mees- ja naispere ja ülikülalislahke põllutöökooli rahva keskel.

Startis sel aastal 166 võistlejat kaitseliidust, politseist, piirivalvest ja talvespordiliidust, missuguste organisatsioonide ühisettevõtte kaitseliidu üldkorraldusel nimetatud võistlused toimusid. Puudus kaitseväge.

Ilus on see Jänedal ja ta ümbrus. Ilus talvel ja ilus ka suvel. See on juba kolmas suurem ettevõtte, mis kaitseliit seal korraldanud. Siin toimusid üleläänud suvel naiskodukaitse ja noorkotkaste juhtide õppelaagrid ja nüüd viimati suusavõistlused. Ja korraldajad ei ole vist kohaga eksinud. Võistluste maastik on huvitav ja vahelduv. On lausikmaad ja on murdmaad. Ja kui võtta suund Aegviidu poole Neljajärve mägede sihis, siis satud säärastele järskustele, kust iga lausikmaamees ei julgegi alla kihutada. Nii kukkus mõnigi mees allalennul kõrgest „Leivamäest“ ja selle jalal oleval järsul pöördel sulpsatas üks isegi karastavasse jõevette. Aga ega see kõik veel tuju riku. Annab veel hoogu juure ja on hulgaks ajaks sõprade vahel heatahtliku nalja ja nökkimise aineks.

Jänedal põllutöökooli juhtiv personaal eesotsas koolijuhataja dr. Miljaniga ja ta abikaasaga on kõigile kaitseliidu ettevõtteile alati nii soojalt ja abilah-

Dr. MILJAN, Jänedal põllutöökeskkooli juhataja

kelt vastu tulnud, et seda sõnadega raske üles lugeda ja tänada. Võistlejaile ja korraldajaile tuldi kõigis tarbeis hoolitsevalt ja külalislahkelt vastu. Meie sealviibimise puhul oli hoolitsetud isegi meelelahutuse eest, millal kool laupäevaõhtul korraldas sisuka perekonnaõhtu, kuhu olid palutud kõik Jänedal viibivad külalised. Kõigest tundus, et siin elab ja kasvatatakse tublisid meie kodu korraldajaid, meie olule ja elule sobivaid ja tarvilisi inimesi.

Kõige selle eest pererahvale südamest suur aitäh! Järva maleva pealik major K. Preisberg koos

staabiga ja kohapealse kahe kompanii juhtivate te-
gelastega oli ettevõtte eelkorraldustööd viinud läbi
asjalikult ja ettenägelikult, nagu see järvakate juures
alati on olnud kombeks. Peastaabi õppeosakond oli
aegsasti kohal. Järva naiskodukaitse Tapa, Ambla ja
Jänedale jaoskonnad ringkonna esinaine proua Eilart'i
isiklikul juhtimisel olid virgalt ametis toitude, toit-
luspunktide, puhveti ja ambulantsi korraldamisega.

Ja kui võistlejad reedel hakkasid saabuma — oli
kõik korras ja valmis: ühiskorterid jagatud ja sisus-
tatud, toidusaamise küsimused lahendatud, sõidutee
eeskujulikult märgitud, side tarviliste punktide vahel
sisse seatud ja võistluste büroo avatud, kust võistlejad
ja ka iga asjast huvitatu võis saada vajalisi teateid.
Ka kaitseliitlaste tarvete laos osakond oli kohal, pak-
kudes üldtunnustatud headuses kaitseliidu suusamää-
ret ja kõiki tarbeid, mis võistlustel olid vajalised.

Kohalike kompaniipealikute Koljo ja Lubi
eestvõttel olid teel jaamast mõisa püstitatud rohelist
vanikuist väravad suusaspordi propageerivate plakaat-
kirjadega, mis iga Jänedale sõit-
jat esimestena tervitades otse-
kohe tõmbasid vastavasse mil-
jõesse ja meeleollu. Mõisa lossi
taga orus oli püstitatud suurepä-
rane lähte- ja lõpp-värv, kus va-
balt lehvis kolm rahvuslippu tun-
nistuseks, et kõik, mis siin sün-
nib, sünnib rahvuse nimel ja tul-
gus meie kodumaale kasuks.

Juba reedel kihas Jänedale
ümbrus suusatajaist. Mehed tut-
vusid sõiduteega, proovisid lund
ja mäaret. Laupäeva hommikul
alati kaitseliidu 10 km patrull-
suusatamisega ühes laskmisega.
Ilm oli natuke sombus, kuid üldi-
selt soodus. Startis 10 meeskonda,
kes olid valmis viimse välja
panema, sest võistles siin ju iga
mees seoses oma patrulliga ja
oma maleva hea nime ja vormi eest.

Keskel: Ega nooredki vanadest
maha jää

All: Mäesõidu pöördel

Naiskodukaitse oma võimeid proovimas

Samal päeval sooritati veel
politsei ja piirivalve 10 km ja
kaitseliidu ja talvespordiliidu 18
km suusatamine.

Võistluse peakorraldaja ltn.
E. Lepa ja ülemkohtuniku ma-
jor J. Lepa asjatundlikul ja
vilunud juhtimisel toimus kõik
täpselt, asjatundlikult ja libedasti.

Pühapäeval säras ilm päike-
sekullas. Pügalalatt näitas kül-
ma, kuid siin mägede vahel oli
soe ja tundsid end nagu mõnes
talvekuurordis. Võistlejatele tegi
muret suusamäärde valik, sest iga
tunniga muutus lumekate oma
iseloomult. Sellest siis olid me-
hed juba varahommikust saadik
oma „lumelaudade“ kallal kibe-
dasti ametis.

Kell 1000 algasid kaitseliidu
vanade klassi mehed 10 km starti.
Nägid vanu veteraane, keda
mäletasid nii mitmestki endisest

võistlusest. Aastad lähevad, kuid ega sportlane tohi
kunagi jääda vanaks. Ja kes kord on sattunud võist-
lusrajale, ega see nii kergesti taha sealt lahkuda.

Vanadele järgnesid pooletunnilise vahe järele tal-
vespordiliidu noored. Samuti 10 km. Siin nägid uusi.
Ja, kes teab, ehk on nende hulgas nii mitmeidki tule-
vasi Eesti suusasuursi? Meie aeg on üllatuste aeg!

Pühapäeva-hommikuse rongiga saabusid Tallinnast
kohale kaitseliidu vanemate kogu abiesimees minister
A. A n d e r k o p p ja kaitseliidu ülema kt. kolonel J.
M a i d e koos kõrgemate piirivalve ja politsei juhti-
dega. Ilus ilm tõi pealtvaatajaina kohale hulga asjast-
huvitatuid pealinnast kui ka Jänedale ümbruskonnast.

Malevlane J. Koovit

Avarad Jäneda niidud ja mäenõlvad aina kihasid suuskadel liikuvaist meestest ja naistest, vanadest ja noortest.

Pärast lõunat toimus võistluste tulipunkt — 30 km suusatamine kõigile kolmele osavõtvale organisatsioonile.

Võistlejad stardist välja lastud, siirduti üle mäe Kaalijärvele võistlejate möödasõitu vaatama. Vahepeal korraldati ümbruskonna noortele ette valmistamata ergutusvõistlused. Noh, peab ütleva — meie poistel oli tuld. Nendest kasvavad meile kord peale päris tõsised suusamehed. Kel jalgade all suusad, kel omatehtud lauad — aga sõideti. Võistlejaile jagati pealtvaatajate poolt annetatud ergutusi ja pisikesele Harald Sepale, kes oli õnnetu, et ta oma pütilaudadest suuskadel kaotas, kinkis kolonel Maide päris korralikud suusad. See poiss enam suuskadelt ei lahku!

Kuid juba jõuavad tagasi 30 km mehed ja võistlused on läbi.

Jäneda võistlustel tulid kohtadele ja omandasid võite:

10 km patrull-suusatamises:

I. Tallinna maleva meeskond: Teder, Arnold; Rikand, Endel; Niiman, Albert; Roosmann, Eduard; aeg 39.04.

II. Harju maleva meeskond: Tartu, Jakob; Tui, Johan; Saarmak, Arved; Särak, Voldemar; aeg 40.38.

III. Narva maleva meeskond: Korbe, Al-der; Niilov, Heinrich; Korbe, Johannes; Noop, Albert; aeg 42.04.

Suusatamises 10 km vanade klassile:

1. Braun, Ernst, Sakalamaa mlv. 45.42; 2. Olavi, Matti, Narva mlv., 47.35; 3. Tael, Appollon, Harju

Naiskodukaitse toitluspunkt

mlv., 48.07; 4. Sork, Arnold, Harju mlv., 49.37; 5. Valker, Edgar, Tartu mlv., 50.36.

18 km suusatamises:

1. Niilov, Reinhold, Narva mlv., 1.18.33; 2. Viirmann, Siegfried, Järva mlv., 1.19.08; 3. Koovit, Johannes, Sakalama mlv., 1.19.49; 4. Ambach, Arnold, Järva mlv., 1.21.19; 5. Kaasik, Harald, Järva mlv., 1.21.31.

30 km suusatamises:

1. Koovit, Johannes, Sakalamaa mlv., 2.19.03; 2. Stiim, Elmar, Sakalamaa mlv., 2.19.42; 3. Niilov, Reinhold, Narva mlv., 2.20.05; 4. Särak, Voldemar, Harju mlv., 2.22.21; 5. Andresson, Theodor, Tartu mlv., 2.22.42.

Võistlustest osavõtnud malevate paremuse hindamisel Vabrikantide Ühingu rändauhinna peale tuli esikohale Harju malev 54 punktiga. Teisele kohale — Narva malev 43 punktiga ja kolmandale kohale — Sakalamaa malev 42 punktiga.

Võistluste kohtunike kogu stardivärvavas

Õhtu eel jagati auhinnad aktusel välja ja võistlejad ruttasid igauks jälle oma kodukohta oma igapäevaste asjatoimetuste juure, et tulevikus jälle kord tulla kokku ja veeta põhimõttel sport spordi pärast ühiselt koos võistluse päevi.

Jäneda võistlused on läbi. Paistab, nagu oleks koos nendega läbi ka meie lühike talv. Kahju, tõesti kahju, et ta meil on nii lühike!

Lõpuks paar sõna meie suusaspordi järkjärgulisest tõusust. Kui tuletada meele kõike seda, mis ja kuidas on olnud sel alal nende aastate jooksul, millal kaitseliit suuskade propageerimisel ja selle põhjamaade liiklemisviisi rahva keskele viimisel on tegutsenud, — siis paistab, et siht ei ole enam kaugel.

Tahaksin loota, et Jäneda päevad olid sellele väljajõudmisele järjekordseks ja tõsiseks etapiks.

A. Treufeldt.

VEEL LASKESPORDI KLUBIDEST JA NENDE TEGEVUSEST

Laskeasjandusliku väljaõppe korraldamisest.

Laskespordi klubide peapüüdeks olgu, et nad ei jääks vaid paberlikeks asutusteks. Meil Eestis on küllalt elujõuetuid klubisid ja ühinguid. Kui ka laskespordi klubi hakkab seda teed minema, siis on otsustarbekohasem see otsekohe likvideerida.

Siin kohal vast esitatakse küsimus, mida neil klubidel õieti teha?

Teha on palju. Tahab klubi oma ülesandeid õigesti täita, tuleb päris tõsiselt töötada.

Juba varem märkisin, et kaitseliidu laskeasjandusliku tegevuse raskuspunkt läheb üle lahingsisulistele harjutustele ja nendele ettevalmistamisele. Palgaline kaader ja teised juhid hakkavad peamiselt sel alal tegutsema.

Sportliku punktilaskmise harrastamine jääb klubide peamiseks ülesandeks.

Tähtsaimaist tegevusaladest oleks siin märkida järgmised:

1. Ühistunde kasvatamine ja koostöö arendamine.

On teada, et mees üksikult toimides kunagi ei suuda seda, mis grupi koosseisus, kes tegutseb hea sobimuse ja kindla tahtega. „Ühenduses on jõud“ — see tõsisõna maksab erilisel laskurorganisatsioonide kohta.

On armastust ja lugupidamist oma organisatsiooni vastu, siis kõik liikmed püüavad kaasa oma organisatsiooni hea kuulsuse kasvatamisele. Siin, tehes ühiskondlikku kasulikku tööd, iga üksik liige kasvatab ja arendab ka iseennast.

Sõbralik ja hästi korraldatud koostöö laskurorganisatsioones on otse hädavajaline. Laskmist üksipäinis läbi viia käib mehel üle jõu, liig palju on selleks tarvis teha ja korraldada. Näiteks: laskeraja korraldamine laskmiseks, märkide ülesseadmine, näitamine, tulemuste registreerimine, puhustamise korraldamine jne.

Väga tähtis on ka ühine harutlemine ja nõupidamine. Laskmine on ala, kus väga kasulik on ära kuulata ka teise mehe arvamist ja tähele panna tema kogemusi.

Saksamaal, kus väikekalibrilise püssi laskespordi ühinguid on tuhandeid mitme miljoni liikmega, on selle liikumise üheks põhimotiiviks tugeva ühistunde arendamine ja kasvatamine.

2. Harjutamine.

On klubiliikmel laskekunst selge ulatuses nagu see toodud „Laskuri algkoolis“, siis tema peamine tegevus harjutuse alal seisab igapäevases koduses harjutamises. Selleks iga päev relv kätte ja n. n. „sõb-

rustada“ sellega: sooritada mõned asendivõtmise, palgepanemise, sihtimise ja päästmise harjutused. Maa- ilma suurmeistrid ja meie suurlaskurid tõendavad, et just niisugune järjekindel drill on neist koolitanudki mehed.

Igal laskuril on harjutuse alal oma kindel kodune ja isiklik töö, kuid siin jääb osa ka klubide korraldada.

Siin tuleks klubidel korraldada vähemalt järgmised harjutused:

a) sihtimise täpsuse harjutamine ja kontrollimine kolmnurkade vedamise teel suuremate kauguste peale (v. „Laskuri käsiraamat“ lhk. 30—33);

b) lasketevuste kontrollimine ortoskoobi abil (v. „Laskuri käsiraamat“ lhk. 60—63);

c) kontrollimine nöölaparaadiga (sama, lhk. 63);

d) ühendatud lasketevuste harjutamine ja kontrollimine laskmisel treeningmärklehe pihta õppepadruniga (sama, lhk. 64—66).

Erilist tähelepanu tuleb juhtida vaatlusharjutustele. Laskuril peab olema terav silm ja seda saadakse kätte ainult järjekindla harjutamisega. Vaatlusharjutuste hulka võetakse veel kauguse määramise harjutusi. Minimaalne nõue on, et iga laskur suudaks täpselt kaugusi ära määrata igasuguste märkideni kuni 600 m.

Tähtis on, et kõiki neid harjutusi ei sooritata üksi dioptritega varustatud relvadega. Kipume vägisi jääma dioptrihaigeks. Mees, kes on hakanud laskma dioptersihikuga, ei usu enam lahtistes sihtimisvahenditesse ja ta saab lasta ainult püssiga, millel diopter on peal.

See ei ole sugugi õige. Rootsi suurmeister Olle Erickson põrutas oma maailmarekordi välja (60 lasuga 3 asendist 526 silma) hariliku Rootsi sõjaväepüssiga, mil olid lahtised sihtimisvahendid; ainult kirpu oli pealt veidi maha viilitud.

Saksa väikekalibrilise püssi meistervõistluste tulemuste põhjal selgub, et neil vahe dioptersihiku ja lahtise sihiku vahel on 30 lasu andmisel kolmest asendist 2—5 silma, s. o. hädavaevalt 2%.

Alatine dioptersihiku kasutamine omab selle nõrga külje, et see arendab laskuri silma ühekülgset ja vähendab nägemisvõimet.

Seepärast, et oma silma hoida heas korras, on tarvis kõiki ülalooteldud harjutusi toimida ka lahtiste sihtimisvahenditega.

Kui eeltoodule veel juure lisada materjaalosa ja laskemoona uurimine, siis oleks klubidele igapäevaseks õpetevuseks küllalt materjaali.

Sellele tegevusalale tuleb tingimata veel juure lisada:

— katse- ja näitelaskmised ja

— igasugused laskeasjanduslikud referaadid ja ettekanded.

Katse- ja näitelaskmistega tulevad välja selgitada laskmise põhiprintsiibid, et nende uurimisel igal mehel ei tuleks kanda suurt aja- ja laskemoona kulu.

Neid laskmisi võib väga huvitavalt korraldada ja kasu nendest on suur: asi, mida mees oma silmaga näeb, viib ta kiiremini veendele.

Näiteks tuleks näitelaskmiste teel välja selgitada järgmised tõsiasjad:

— püssi hoidekää asetuse lamades laskmisel; mis-
sugused tulemused on siis, kui kätt hoida alati ühtmoodi
vertikaalselt püssi all või iga lasu ajaks küünarnukk
asetada ise kohta;

— püssi palgepanemise iseäraldused: iga lasu ajal
ühte kohta palgepanemine ja palgepanemine muudetud
asukohtadega;

— laekaela haaramise pinget ja asukoha mõju;

— padrunite laadimisel normaalse laengu väl-
jaselgitamine (kindlaks määrata piirid, milles saavuta-
takse parimad tabamused, et rohtu saaks „mööduga“
asetada kesta);

— igasuguste valevõtete mõju väljaselgitamine
(vale sihtimine, rebimine, vale asend jne.).

Ühe sõnaga, on terve rida küsimusi, milliseid tuleb
välja selgitada puht laskmise teel, et laskur oma sil-
maga näeks ja tuleks veendele, kuidas tuleb toimida ja
missuguste vigade eest hoiduda.

Niisugused katse- ning näitelaskmised ei nõua
suurt aja- ega laskemoona kulu, kuid kasu nendest
on suur.

Väga väärtuslikud on igasugused referaadid, ette-
kanded ja harutlused laskeasjanduslikel teemidel. Eriti
just maaklubides, kus laskeasjanduslikku kirjandust ei
ole nii kerge kätte saada. Klubi paneb mõne liikme
peale teatava küsimuse uurimise ja mees teeb oma töö-
tulemusist klubile ettekande. Vaeva tuleb näha ühel
mehel, kuid pilt saab selgeks kõigile. Niisugustele et-
tekannetele järgnevad loomulikult läbirääkimised.

Võib anda ka mõne praktilise küsimuse lahenda-
mise mõnele liikmele, kes siis oma lahenduse teistele
ette kannab.

Põnevaid ja elulise tähtsusega küsimusi on palju.
Siin ei maksa hakata tähti taevast maha tooma, vaid
tuleb võtta igapäevaseid asju. Näiteks: klubi tahab
muretseda endale parandatud sälguga sihikuklotse.
Ühele, kahele või kolmele klubi liikmele tehakse üles-
andeks nende riistapuudega tegelikul laskmisel katses-
tada ja oma seisukoht võtta.

Või jälle küsimuse lahendamine: kas ja kuidas siht-
punkti muuta mitmest asendist laskmisel.

Teeme on palju, just elulise tähtsusega küsimusi.
Klubid peavad niisuguse uurimise ja katsestamise tingi-
mata oma töökavasse võtma. See teeb klubi tegevuse
huvitavaks, kaasakiskuvaks ja õpetab mehi iseseisvale
tegutsemisele.

3. Laskevõistluste korraldamine.

Võistlemine igal alal toob ainult kasu. Üksteise
õhinal edasitungimine viib ka asja edasi.

Kuid siia otsekohe hoiatus juure: kasu annavad
ainult õigesti ja hästi korraldatud võistlused.

Eriti kasulikud on klubide ja meeskondade vahelised
võistlused, need panevad kogu klubi tööle, tugevndavad
üksiku mehe kohusetunnet üldise tulemuse tõstmiseks
ja arendavad seltsimehelikkuse ja kokkukuuluvuse
tunnet.

Tungivalt tuleb hoiduda „üleropsimise“ eest, see
võib isu ära võtta. Võistlusi korraldada sedavõrd, et
nendest alati „isu“ oleks.

Igal klubil peavad olema oma alatiseid või põhi-
võistlused, milliseid korraldatakse järjekindlalt iga
aasta ja millest kõik klubi tegevliikmed eranditult
võtavad osa.

Niisuguseid võistlusi peaks olema vähemalt kaks:
üks sisemine võistlus oma klubi liikmeile ja teine ül-
dine, s. o. koos teiste laskesportlike ühingutega.

Sisevõistluse määrused ja lasketingimused tulevad
eriti hoolega välja töötada. Põhinõue on, et nad olek-
sid liikmeile jõukohased ja seoksid mehi pikemaks ajaks
võistluse külge. Lasketasapinna järgi tuleb ette näha
kas erisoodustusi või eriliigitusi.

Üldiseks põhivõistluseks tuleksid
võtta Laskurliidu „Üleriiklikud ühingute- ja
laskerringkondade vahelised võistlused“.

Need võistlused on eriti huvitavad ja pingutavad
seepärast, et siin saab jõudu katsuda kõigi Eestis tegut-
sevate laskesportlike ühingutega (ohvitseride, üleaja-
teenijate, politsei ja piirivalve laskesportlike ühingu-
tega). Need on äärmiselt suure tähtsusega võistlused
ja neid on ka kaitseminister kindral A. Tõnisson kõrgelt
hinanud, annetades väärtuslikke auhindu.

Teisest küljest on need võistlused
lasketehnilise külje arendamise mõttes väga otstarbe-
kohased.

Lastakse kolme relvaga: täiskaliibrilise püssiga,
sõjaväepüstoliga ja väikekaliibrilise püssiga.

Täiskaliibrilise püssiga on kolm laskmist: 300 m
pealt kolmest asendist 15 lasku; lamades käelt 400 m
pealt — 5 lasku ja 600 m pealt 5 lasku. Püssi süsteem
on vaba ja nõrgemaile relvadele antakse lisasilmi.

Sõjaväepüstolist on kaks laskmist, mõlemad 25 m
kauguselt. Esimene laskmine: 10 lasku püstoli nor-
maalmärklaua pihta, ja teine laskmine: 7 lasku 10 se-
kundi jooksul 7 korraga ilmuva kolmandikkuju pihta.

Väikekaliibrilisest püssist lastakse 50 m pealt kol-
mest asendist 30 lasku.

Eriti huvitav on tulemuste hindamine. Siin võe-
takse arvesse ka klubide suurus ja osavõtu %.

Need võistlused tulevad tingimata kõigis klubides
läbi viia ja nad juba varakult tegevuskavasse sisse võtta.

Siin iga klubi ei kaitse üksnes oma, vaid ka kogu
kaitseliidu laskesportlaste pere au kaitseväge, piirivalve
ja politsei vastu.

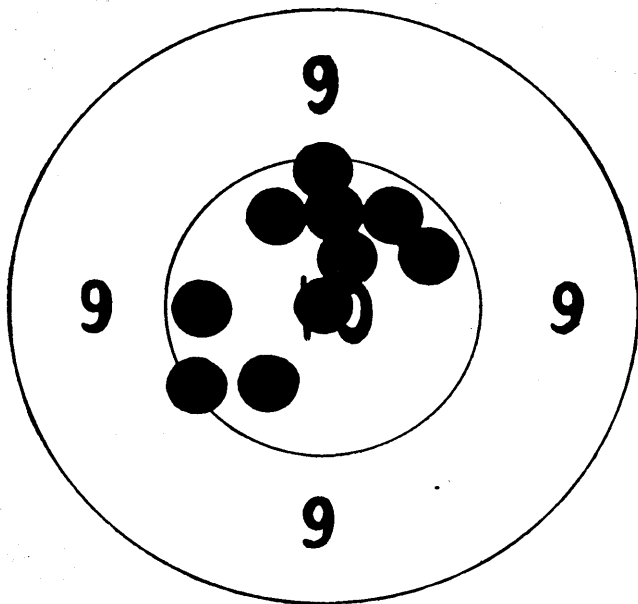
Laskeosavuse arendamise ülesannet täidavad mitte
üksi võistlused tegeliku laskmisega. Asja edendamiseks
võib ka teissuguseid võistlusi korraldada, nimelt laske-
võtete tegemises. Need võistlused ei nõua materjaal-
set kulu ja neid on võimalik igal pool korraldada.

Täie eduga võiks korraldada järgmisi võistlusi:

1) Pukile või liivakotile asetatud püssiga sihtimise
võistlus. Hinnatakse kiiruse ja täpsuse järgi;

2) kolmnurkade vedamise võistlus;

Mida ütleb see tabamuspilt?

Täiskaliibrilise püssi talvisel treeningul „B“ klassi kava järgi laskis Viru maleva Salla kompanii spordi-peakik (Salla algkooli juhataja) Eduard Mälgi välja 10 lasuga 100 silma.

Laskmist toimetati 300 m kauguselt lamades käelt kümneringilise normaal-märklaua pihta.

Lasti 19. veebruaril k. a. vaikse ja pilvise ilmaga, kusjuures temperatuur oli 12 pügalat alla nulli.

Relvana kasutati arsenalis valmistatud kaitseliidu uut täpsuspüssi (jaapani püssi lukukojale ja laele monteeritud lühem täpsuslaskmise raud) ja laskemoonaks laskuri enda poolt koostatud inglise padruneid.

Tabamuspilt ütleb:

1) Kõrgetasapinnaline täpsuslaskmine ei ole üksi linlaste erilõbu, seda saab täie eduga harrastada ka maal, kui õige mees asjal õigest otsast kinni haarab.

2) Täpse ja asjatundliku omalaadimisega saab häid täpsuspadruneid, millised võivad julgesti võistelda maailma parimate vabrikute omadega.

3) Meie kodumaa tööstus (kaitseministeeriumi arsenal) oskab ja suudab valmistada täpsusrelvi, millega saab maksimumi välja pigistada.

Oma püssi omandas peakik Mälgi peastaabilt alles pärast ägedat lahingut, sest viimane ei tahtnud nii kergesti loobuda uute täpsuspüsside seeria esikteosest.

A. P.

3) võistlus laadimiskiiruse peale;

4) märkide leidmise ja kirjeldamise võistlused jne.

Klubi võistluste kavasse tulevad sisse võtta ka kiirlaskmised ja õieti peaks see klubi alalise sisevõistluse teemiks olema. Pikkaldase punktitude võistlusi on meil küllalt nii üleriiklikke kui ka kohalikke (kevadine laskesportlaste võistlus, meistervõistlused, „karikavõistlused“, ühingute ja ringkondade vahelised võistlused jne.).

Võttes kiir- ja näpsava laskmise klubi alalise võistluse sisuks, astume jällegi ühe sammu edasi meeste ettevalmistamisel lahinglaskmisele.

3. Padrunite laadimine.

Padrunite laadimine kodus on õnnelik ja hästi korraldunud ettevõtte. Nüüd, millal on tõeliselt häid täpsusrelvi, tuleb muretseda ka täpsuspadruneid.

Valmistehtud häid padruneid meie ei jõua osta. Kõige soodsamal juhtumil saame neid 8,5—9 sendiga. Omalaetud padruneid saab kätte juba 4—5 sendiga.

Omalaetud padrunite teiseks paremuseks on, et neid saab iga laskur oma püssile sobitada, s. o. valida õige padruni pikkuse, kuuli jämeduse ja rohu kaalu.

Omalaadimise tähtsusest ja vajalisusest ei ole tarvis pikemalt rääkida. See küsimus on vastatud tege- like tulemustega.

Otsustada on tarvis ainult küsimus: mis süsteemi padruneid valmistada. Seni tehti kaitseliidu täpsuspüssid inglise padruni alla, kaitseväge tegi omad aga vene padruni alla.

Kaitseliidu uut täpsuspüssi (lühema rauaga), mille osutus isegi talvisel katselaskmisel kindlaks 100% püssiks, võib tellida kas inglise või vene padruni alla.

Küsimuse lahendamiseks toimetasid Tallinna maleva tuntuimad laskurid jaanuari- ja veebruarikuude jooksul rea katselaskmisi. Laskmiste tulemuseks oli kindel veene, et omalaetud inglise padrunid ületavad „F. W.“ vene padrunid, milliseid kasutatakse meil praegu võistluslaskemoonana. Samuti on kindlaks tehtud, et omalaetud padrunid ei anna alla ka parimaile vabriku täpsuspadrunitele. Edasi, häid padruneid võime laadida kohtadel nii vene kui ka inglise kaliibri tarvis.

Klubid peavad ise kaaluma ja otsustama, kumma süsteemi juure jääda. Ühele ja teisele poolt ning vastu räägivad järgmised asjaolud.

Vene padrun.

— täpsuspadruneid saab osta valmistehtult; hind „F. W.“ padrunitel 8,5—9 senti tükk, ja „Lapua“ padrunitel — 12 senti;

Rünnak

— kest võimaldab rohulaengu suuremat „kombi-
neerimist“ kui inglise padrundi oma;

— padruneid saab ka ise laadida; selleks tuleb ing-
lise padrundite laadimist veidi täiendada (läheb maksma
umbes 20 krooni);

— halbuseks on see, et praegu ei ole head õppelask-
mise moona ja iga vähima laskmise ja treeningu tarvis
tuleb padruneid ise laadida.

Inglise padrund.

— Valmis täpsuspadruneid on raske saada ja nad
on väga kallid, näiteks „Lapua“ omad 18—20 senti tükk;

— omalaetud inglise padrundid saavad sama head
kui parimad vabrikus valmistatud;

— hariliku õppelaskemoona hulgas leidub päris
häid padruneid, millega võib toimida treeningut ja vä-
hemaid võistluslaskmisi.

Elu ise dikteerib padrundite kodus laadimise ja iga
laskespordi klubi lähimaks ülesandeks
peaks olema endale vähemalt ühe laadi-
misabinõude komplekti muretsemine.
Kallite vabrikupadrundite muretsemise küsimus võiks

kõne alla tulla ainult tähtsaimate rahvusvaheliste võist-
luste korral.

4. Koostöö Eesti laskurliiduga.

Laskespordi klubide normaalne kohus on astuda
Eesti laskurliidu liikmeks, et ühisel nõul ja jõul teiste
riigikaitse organisatsioonide laskespordi ühingutega
kaasa töötada rahva üldise lasketasapinna tõstmisel.

Liidu liikmeks tuleb igal klubil astuda iseseisvalt,
selleks pöördudes vahetult liidu juhatuse poole, kellele
tuleb tasuda ka liikmemaks — 50 senti aastas igalt klubi
liikmelt.

Liidu tööd tuleks klubidel kaasa teha järgmises ula-
tuses:

1) Kaasa teha ringkondade- ja ühingutevahelisi
laskevõistlusi;

2) sooritada liidu klassikatseid ja

3) kaasa teha liidu poolt määratud võistlusi ja
treeninguid.

A. P.

Koolinoisid

ISIKLIKKE MÄLESTUSI MEIE
ISESEISVUSE SAABUMISPÄEVADELT
JOH. PÄLS

Algus „K. K.“ nr. 3—4, lk. 85.

Põrandaalune kooliõpilase keskkomitee.

Saksa okupatsiooni alates eelpool kirjeldatud viisil lõpetas tegevuse legaalne keskkomitee. Saksastamise vastase liikumise korraldamiseks tekkis vajadus juhtiva keskkoha moodustamiseks. Olude sunnil puudus võimalus koolide esindajate kokkukutsumiseks.

Septembrikuu alul kohtasin Gustav Adolfi gümnaasiumi viimse klassi õpilast Ernst Raudsepp'a („Mikumärdi“ autori vend), kes elas minu lähedal üle tänava Paldiski mnt. 42, kus ta isa pidas aiandusäri. Temaga jutlemisel tekkiski meil idee kooliõpilaste põrandaaluse juhtiva organisatsiooni moodustamiseks. Koosoleku kohaks oli sobiv tema isa aias teistest majadest eraldi seisev aiamaajake. See organisatsioon kandis nimetust eelkomitee¹²⁾. Sinna kutsuti nimeliselt esindajad koolidest, peamiselt enne sakslaste tulekut tegutsenud koolide vahelise kirjandusliku ringi „Noorte Ühingu“ liikmete hulgast. Eelkomiteesse kuulusid E. Raudsepp ja V. Rosberg — Gustav Adolfi gümnaasiumist, H. Riiberg ja mina — 2-sest reaalkoolist, R. Janno ja R. Niinemann — Peetri reaalkoolist, J.

Pert ja J. Võmma — Vestholmi gümnaasiumist, H. Jänes — kaubanduskoolist, Peterson — tütarlaste gümnaasiumist, Antje — tütarlaste kommerts-koolist, pealeselle veel paar esindajat teistest koolidest, kelle nimesid ei mäleta.

Eelkomitee pidas koosolekuid E. Raudsepa juures ja R. Niinemanni juures Luise tänaval. Esimeseks aktiivseks tegevuseks oli nõudmiste teksti kokkuseadmine ja äraandmine kõigis koolides, mis pidi aset leidma 20. septembril. Selle aktsiooni nurjumisel otsustati alata kihutustööd lendlehtedega koolides. Selleks paljundamise abinõuna kasutasime ära enne sakslasi poeglaste kommertskoolis asutatud I Eesti skautide rühma šapirograafi. Esimene lendleht oli¹³⁾:

Kõigile Tallinna kooliõpilastele!

Praegu on suur pöördelaeg. Maailmasõja kurnatud inimsugu on omas jõupingutuses viimase tipuni jõudnud: rahvad on arusaamisele tulnud, et mõtteta verevalamisele lõpp tuleb teha. Teisis mais on seda aadet enam vähem varjata suudetud, kuna Saksamaal, millega ka Eestimaa paratamata

¹²⁾ Ev. Friedrichsoni päevaraamat I, lehek. 22.

¹³⁾ Ev. Friedrichsoni päevaraamat I, lehek. 20.

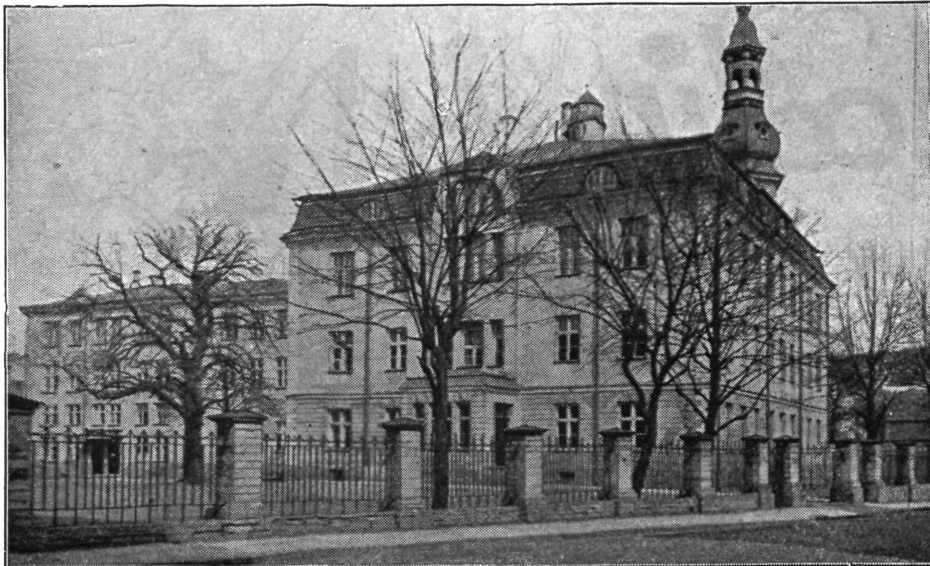
Kaitseliidu organiseerijaid ja esimesi juhte

Kindral-major E. PÖDDER †

Aseadmiral J. PITKA

Gustav Adolff nimeline gümnaasium Kloostri tänaval

ühenduses on, rahva pealesunnil rahu kättesaamiseks kõige intensiivsemaid samme on hakatud astuma.

Need võimalused ei pea mitte kooliõpilaste töövõimet halvama, mitte passiivseiks pealtvaatajajaks jätma, selle vastu peame silmapilgu võimalusi tarvitades hoogsama sisemist korraldust jät-kama.

Need õiglased nõudmised, kus kooliõpilased 20. septembril koolivalitsusele ette panid ja milledele tookord vaenulikult vastu tuldi, kuid mille täideviimiseks praegu rohkem võimalust on, peak-sivad praegugi meie peaesmärkideks jääma. Kuid selleks on suuremat sisemist ühtlust kooliõpilaste seas vaja ja mille loomiseks kõige parem abinõu oleks ühise kooliõpilaste orgaani asutamine, ühine ajakirja loomine, mille teostamisele rühm kõige ligemal asub. Niisugune ajakiri võib aga ainult kooliõpilaste kõige agarama kaastöö varal kõige paremaid tagajärgi tuua, sellepärast ootab rühm kooliõpilaste poolt esimesi sellekohaseid samme.

7. oktoober 1918.

Tallinna Kooliõpilaste organiseeriv
Initiativ Rühm.

Allkirjana võeti initsiatiiv-rühm selleks, et mitte avalikkuse ette tuua keskkomitee olemasolu.

Kooliõpilaste pörandaaluse häälkandja „Vaba Sõna“ esimene number ilmus 21. oktoobril 1918. a. Seda paljundati meie šapirograafil Raudsepa juures aiamaajakeses. Ühel päeval, kui töö oli täies hoos, oli-me kolmekesi aiamaajakeses, kui silmasime läbi klaas-ukse saksa sõdurit hooviväravast sisse tulevat ja pee-narde vahelt otse suunduvat aiamaajakese poole. Esi-mesel momendil arvasime, et pleme sisse kukkunud, põgeneda ja end peita polnud kuhugi. Üks, kaks, kolm lendas šapirograaf kapi alla, paberid kapi taha. Sõ-duri uksele jõudes olid kõik jäljed kaotatud. Sõdur küsis piima. Saanud eitava vastuse, ta väljus õuest. Meie töö kestis edasi.

Rahvuslik kihutustöö koolides kestis edasi. Koos sündmuste arenemisega 2-ses reaalkoolis eelkomitee pi-das viimse pörandaaluse koosoleku 8. novembril, kus otsustati meeleavalduse korraldamine järgmisel päeval. 9. novembril jäi meeleavaldus ära, kuid eelkomitee liikmed esinesid juba avalikult koolijuhatajatele Tallinna kooliõpilaste keskkomitee nimel vabastada õpilased

streigiks, mis läks korda täie-likult. Järgnevais sündmustes keskkomitee enam ei esine. Keskkomitee energilisel rah-vuslikul kihutusel olid pandud liikvele kooliõpilaste hulga-d, kes astusid tegevusse pörand-aalusele kaitseliidule toeks 11. novembril 1918. a. valitsuse kaitsejõuna.

*

Kooliõpilased pöran-daaluses kaitseliidus.

Kui muust pörandaalusest tegevusest leidub kirjalikke jälgi ja sellest olid teadlikud mitmed isikud, siis pörand-aaluse kaitseliidu organiseerimi-ne pidi sündima suurima sala-duskatte all. Kõiki asjaosalisi hoiatati tegevuse kohta kirja-likke jälgi jätmast. Seetõttu koosolekute kohta protokolle ei lubatud pidada. Osaliselt on säilinud osavõtjate nimekirjad üksikute koolide kohta.

Kooliõpilaste pörandaaluse kaitseliidu ellukutsujaiks olid võimlemise õpetajad — Peetri reaalkoolis Anton Öunapuu, teistes koolides ja 2-ses reaalkoolis Pe-e-ter Kann.

Pörandaalune organisatsioon oli rajatud põhimõt-tele, et ükski liige ei tohtinud teada organisatsiooni ees-otsas seisjaid peale oma lähema juhi. Kooliõpilaste pörandaaluse kaitseliidu juhatus (välja arvatud Peetri reaalkool, mis tegutses iseseisvalt Ilmar Raamot'iga eesotsas) koosnes neljast liikmest, kelleks olid 2-sest reaalkoolist Hans Riiberg, Voldemar Ri-i-berg, Evald Friedrichson ja mina. Ainult meil oli teada, kes seisavad kaitseliidu eesotsas. Meil olid valitud isiklikult hästi tuntud õpilased, usaldus-mehed koolides, kes oma koolides organiseerisid pöran-daaluseid rühmi. Kolonel Kanniga käis läbi ainuüksi Hans Riiberg. Usaldusmeestena toimisid Gustav Adolff gümnaasiumis — Arnold Jalaks, Vestholmi gümnaa-siumis — Johan Võmma, poeglase kaubanduskoolis — Rudolf Mähar, 2-ses reaalkoolis Richard Valter, kõr-gemas algkoolis — Kruus, põllutöökoolis — Tamjärv. Juhatuses töö jaotuse järele organiseerimist korralda-sid H. Riiberg ja mina. Sõjariistade hankimise korral-da-mine, saksa sõjaväe ladude asukoha selgitamine ja

End. 2. reaalkool, praegune k/ü. „Rahvaülikool“ Harju tänaval

ANTON ÖUNAPUU, kooliõpilaste organiseerijaid
Tallinnas

seal leiduva varustuse kindlaksmääramine oli Voldemar Riiberigi ja Evald Friedrichsoni ülesandeks. Kõik saadud andmed toimetas edasi Hans Riiberig. Ladudest läks korda selgitada andmeid Lutheri vabriku, Toompea, Kopli ja teiste kohta. 2-se reaalkooli löögirühma liikmed olid ka sealses põrandaaluses grupis (vt. minu kirjelduses eelpool), siis rühma koosolekud peeti minu korteris ja Laial tänaval Puusemp'i juures. Kaitseliidu liikmeile tehti ülesandeks astuda sakslaste aegsesse omakaitseesse — „Bürgerwehr'i“. Selleks võltisiti nooremate õpilaste näpupasse, neid tehti vanemaks. Seega saadi kõik põrandaalused [kaitseliitlased-õpilased varustada püssidega ja „Bürgerwehr'i“ liikmekaardiga, mis oli relvakandmise loaks ja mille ettenäitajale iga saksa sõdur oli kohustatud abi andma teenistuskohuste täitmisel.

10. novembri õhtul kutsuti kooliõpilaste juhid kaitseliidu juhtide koosolekule Laevaihisuse ruumidesse. Hans Riiberig mind ei leidnud kodust, kohtas aga Richard Valteri, kellega koos ainsate kooliõpilaste esindajaina võtsid koosolekust osa. Seal said nad korralduse kooliõpilased käsutada kokku 11. novembril. Öö vältel anti korraldused edasi usaldusmeestele ja 11. novembril kogunes peastaapi Brookusmäele umbes 200 kooliõpilast, olles esimene suurem usaldusväärne relvastatud jõud valitsuse kaitseks. Kooliõpilaste kaitseliidu juhatuse põrandaaluse organiseerimise ülesanne oli hiilgavalt teostunud.

Okupatsiooni langemine.

Kooliõpilased kaitseliidus.

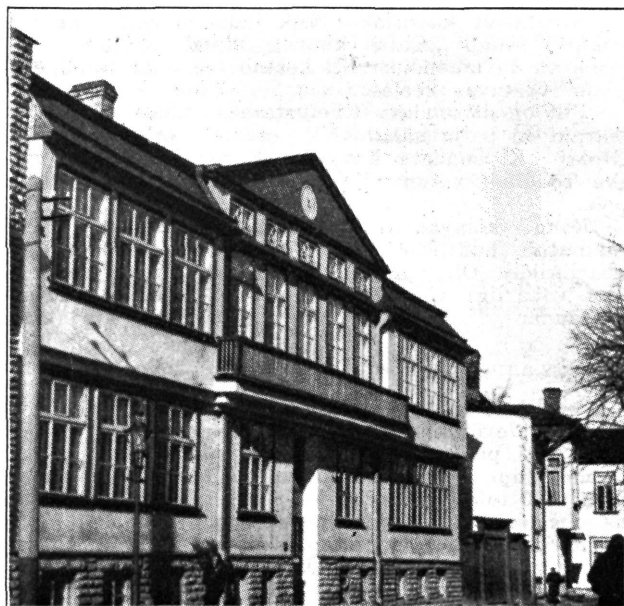
Nüüd ka avalikus kaitseliidus tuli mul tegelda sajalajaste ülesannetega. Kaitseliidu peastaapi Brookusmäele oli koondatud ka lähem laskemoonaladu. Kuna linnas oli palju enamlikku elementi, siis võis karta nimetatud lao vallutamise ohtu. Hädakorral lähemalt laskemoona saamiseks otsustati asutada linna keskele tagavara ladu. Selleks Hans Riiberig, Richard Valter, Evald Friedrichson ja mina ööpimeduses viisime Brookusmäelt 5000 püssipadrunit Harju tänavale 2-se reaalkooli ruumi. Padrunid panime kellegi nägemata kiviseinas olevasse kappi. Seinakapi varjamiseks asestasime selle ette suure muusikariistade kapi. Lao asu-

koha valisime sinna selleks, et sealt maja akendest avanesid soodsad võimalused Vabadusplatsi tule alla võtmiseks, kuhu võis oletada meeleavaldajate koondumist. Lao olemasolust peale kolonel Kanni keegi ei teadnud ja paar aastat pärast vabadussõda võis koolijuhataja Nurmiste üllatus olla suur, kui kooliteenija talle teatas padrunite lao avastamisest kooli ruumides. Härra Nurmiste teadaandel kõrvaldasime Hans Riiberigiga padrunid kooliruumidest ja andsime eraviisil üle kaitseliidule, sest ametlikus korras padrunite üleandmine võis tekitada asjatuid sekeldusi.

Kooliõpilased valitsuse kulleritena.

Sakslased andsid võimu üle alul ainult Tallinnas, oli aga tarvis organiseerida kaitseliitu ja rahvaväe komisjone üle maa. Selleks oli tarviline saata laiali maakondadesse vastavaile isikuile informatsiooni ja korraldusi, milleks oli vaja ustavaid kullereid, kelledeks olid jällegi — kooliõpilased. Nii sõitsid kooliõpilased Petseri, Võrru, Valka, Tartu, Pärnu, Viljandi, Haapsalu jne. Isiklikult sõitsin novembrikuus, kuupäeva täpselt ei mäleta, umbes 13-ndal või 15-ndal Tartu. Oli ülesandeks kolonel Kurvits'ale anda üle korraldus kaitseliidu ülemalt, kaitseliidu ja rahvaväe komisjoni organiseerimiseks. Raudtee oli veel sakslaste käes. Olles varustatud kaitseliidu ülema poolt tasuta sõidupiletiga ja tunnistusega, millega omasin vaba liikumise kogu vabariigi piirides, riidetult kommertsikooli vormi kaitseliidu käelindiga, alustasin sõitu minule tundmatusse linna.

Rongil kohtasin kooli orkestrijuhhi Julius Vaksi (hiljem kooliõpilaste pataljoni orkestri juht), kes sõitis Tartu oma vanemate juure. Viimasega koos läksime kuni „Vanemuiseni“, seal tuli lahkumine ja ühtlasi oli minu tarkus võõras linnas otsas. Koolist saadud õpistel oli „Postimees“ Eesti vaimseks keskkohaks, seepärast suundusin sinna. Oli veel varajane aeg. Lonkisin umbes tund aega raekoja ümbruses, rahvusliku lindiga äratades huvi vastutulevaid saksa sõdureid ja elanikke. „Postimehe“ kaupluses otsitavast midagi ei teatud, vaid juhatati jahimeeste seltsi „Vibuane“ Rüütli tänavale. Seal sama lugu — juhatati Suurturule Krediit ühisusse, kust otsitava leidsin. Üllatus oli suur — seda juttu ja järelepärimist! „Kas inglased Tallin-

J. Westholmi eragümnaasium, Kordese tänaval

nas?" oli esimene küsimus siin ja edaspidi. Vastus oli selge. „Ikka Tallinnas — ja mitu laeva“ — olgugi et polnud inglasi üldse midagi kuulda, kuid kohapealsete tegelaste tuju oli tarvis tõsta. Järgmisel päeval koh-tasin juhuslikult järele sõitnud Ernst Brakeli, kel oli sama eesmärk — saada kokku kolonel Kurvitsaga. Olles asjad korraldanud, tabas aga Raatuse platsil ül-latus; kaaslasel oli Winchester-püss seljas. Peab kinni saksa politseimeister: „Poiss, kust püssi said? Olete areteeritud!“ Esitanud aga dokumendid, kehitab õlgu ja läheb oma teed. Järgmisel hommikul oleme jälle õnnelikult tagasi.

Raskem ülesanne oli aga Petseri sõitjal — enam-lased olid üle piiri tulemas, tagasisõidu võimalus oli üldse küsitav, kuid hea õnne peale mindi siiski...

Interneeritute vabastamine Väana-Peetris.

Novembrikuul ühel hommikul sain ülesande ilmuda vabariigi prokuröri Jaan Teemanti korteri Estonia puiesteel. Hallpea vanahärraga, kel nii kiire, et vae-valt jõudsin järele, ruttasime Sadama jaama, kus era-rong paarikümne kooliõpilase-kaitseliitlasega oli ees. Sõit läheb kindluseraudteel Väana-Peetri, kus umbes kilomeetri kauguselt paistavad kahekordsete traattõke-tega piiratud barakid — vangilaager.

Pika seletuse järele annavad saksa sõdurid vangilaagri meie korraldusse. Väravas saksa sõdurit asen-dab koolipoiss-kaitseliitlane. Vangilaagri oli koonda-tud umbes 5000 inimest, igast rahvusest, harilikult väikeste eksimuste eest, kes loata raudteel sõitnud jne. jne., poliitilisi süüdlasi ja kriminaal-kurjategijaid.

Barakkidest hoovab vastu hingemattev haisev õhk — barakid on täis kiilutud. Toit on äärmiselt vilets — inimesed sõna tõsisel mõttes nälgivad. Barakkidest veidi eemal kuuris lebab kuus nälga surnute laipa.

Kriminaal-kurjategijad võetakse valve alla. Kooli-poisid askeldavad toidulaos ja pea auravad kolm välja-kööki rammusa leemega.

Interneerituist ei aimagi keegi, mis on Tallinnas, sest paljud on eluga pääsu lootused kaotanud.

Barakkide vahele õuele asetatakse laud, mil aset-sevad interneeritute dokumendid.

Vabariigi prokurör asub laua taha, koolipoisid ka-hel pool, äsja olnud „vangide“ murd laua ees.

Nimeliselt kutsutakse isik laua juure. Vabariigi prokurör sõnab: „Eesti vabariigi nimel — olete vaba!“ ja ulatab dokumendid. Nii kestub see paar tundi igale isikule vastavas keeles.

Pilt on masendav. Kaelustatakse üksteist. Rõõmu-pisaraid on palju näha. Nii ootamatu on lõpp vaevle-misele. Ei suudeta ära oodata rongi minekut, vaid pika roduna valguvad vabakssaanud jalgsi linna poole.

Rongil kõlavad mitmete rahvuste laulud. Vahet-pidamatult hüütakse 2000 inimese poolt elagu Eesti vabariigile. Oli vist ainuke juhtum, kus südamest tunti vabariigi väärtust, millest paljudki ei suutnud aru saada.

Riigivaranduste ja ladude ülevõtmine.

Sakslaste lahkudes algas ülinnaline ladude ja va-randuste ülevõtmine kaitseliitlaste valve alla. Masen-davat pilti pakkus A.-S. Lutheri vabriku hoovis asuv relvade ladu. Sakslased lahkudes olid peksnud puruks umbes 500 tuliut Winchester-püssi. Kopli ladudes lei-dus vinnade viisi jaapani püsse, mil puudusid lukud. Osa lukke leidsime merest Koplis, üks veoauto koorma täis õngitseti sadamast Kaupmehe silla juurest.

Kuna ladude ülevõtmisel tuli ette ülevõtjailt kuri-tahtlikke varanduse kõrvaldamisi, siis selle tõkestami-seks salaja varustati kaitseliidu ülemalt viis kooliõpi-last erilise tunnistusega, mille ettenäitajal oli õigus

Tallinna linna poeglaste kommertsgümnaasium ja kaubanduskool, V. Pärnu maanteel

igal ajal kaitseliidu liikmeid ja vahiposte revideerida. Väärtuslike varanduste ülevõtjate hulka poetaski end säärase tunnistuse omanik. Tunnistuse omasid Hans Riiberg, Evald Friedrichson, Richard Valter, Feliks Valdmann ja mina. Andmete järgi pidi leiduma Pääs-külas sakslasilt purustamatuks jäänud endise kindluse katlavanides rohkesti lõhkeainet. Sain ülesande revideerida katlavanide valve teostamist, kuna andmete järgi valve pidi olema välja pandud kohalikest elani-kest. Nende varustamiseks igaks juhtumiks võtsin kaasa kümnekond vene, jaapani ja Perdani padrunit. Jõudnud katlavanide rajooni, silmasin kaugel liikuvat püssiga meest. Lähedale jõudes tundsin selles ära hall-päise vanamehe Tänasilma külast, taluomaniku Jaak Maksim'i. Ta ei teadnud ladude sisaldavust, kuid la-dude valvet on teostanud kohalikud külamehed. Nende ainus relv oli tema seljas olev vana Perdani-püss, seegi padruniteta. Vanamehe nägu löi lõkendama, saa-des minult paarkümmend Perdani padrunit. Tema ütelse järgi võis ta nüüd tarbekorral teha pauku.

1. soomusrongi formeerimine.

Kaitseliidu peastaapi teatati isesuguste vagunite leiust Koplis, milles arvati olevat leitud venelasilt ma-hajäetud soomusrong. Sellest tekkiski soomusrongide asutamise mõte. Esimesele soomusrongile registreeriti vabatahtlikke peastaabis. Enamus esimesi vabataht-likke olid kooliõpilased. 12. detsembril pidi esimene soomusrong välja sõitma. Hommikul, jõudnud padru-nite koormaga Kopli kaubajaama, leidsime eest rongi, mis koosnes mõnest klassivankrist, kahest liivaga täi-detud seintega katusteta vagunist, millesse paigutasime

kuulipilduja, ja kahest eespoolt terassõõrega suurtüki platvormist. Suurtükkiideks hiivasime rongile kaks kolmetollist vene väljasuurtükki. Suurtükkiidel lukke ei olnud, need pidi toodama sadamatehaseist. Lõuna paiku jõudis kohale meeskond. Varustuse laadimine kestis hoogsalt ja rongi väljasõiduga kiirustati, kuna liikusid kuuldused, et kohalikud kommunistid rongi väljasõidu takistamiseks kavatsevat lõhkuda raudteed ülemiste juures. Suurtüki lukk oli sadamatehaseist saadetud välja juba hommikul, kuid keskpäeval seda kohale ei jõudnud. Algas kogu linnas luku otsimine. Öhtu eel jõudis lukk kohale ja siis selgus, et lukutoojad olid eksikombel sõitnud Koplisse ja, seal terve päev soomusrongi asjatult otsinud, lõppeks otsustanud sõita kaubajaama. Kuid selgus jällegi viperus, luku kinnituspoldid olid sadamatehaseisse maha jäänud. Pimedatulekul saadi poldid. Kahe suurtüki jaoks leidis ainult üks lukk. „Kui tuleb tagumisest suurtükist lasta, siis paigutame luku sinna,“ seletas mu pikakasvuline vene kasukas ja papaahas kaaslane. Lõppeks oldi ärasõiduks valmis. Ronisime pikakasvulise kaaslasega pakk-kastilt, mil istusime, ja kandsime kahekesi kasti vagunisse. Imestas suure kasti kerguse üle. Ta tähendas, selles olevat sidumismaterjaale. Viimne käepigistus ja esimene soomusrong väljus pimedasse öhe. Pikakasvuline kaaslane osutus pärastiseks soomusrongide diviisi ülemaks kolonel Parts'iks.

17. detsembri sündmused.

Sisekaitseks Tallinna kooliõpilased olid koondatud kooliõpilaste roodu Narva maanteele Beljajevi gümnaasiumi ruumidesse. Detsembris koos kommunistide tungimisega üle piiri levis üle linna kommunistlik kihutus-töö maksva riigivõimu vastu. 17. detsembril kihas linn jällegi tööliste massist nagu revolutsioonipäevil. Kooliõpilaste roodus levis kuuldus tööliste väljaastumisest. Umbes kella 10 ajal moodustati kolm rühma kooliõpilasi ajutise valitsuse, kes asus Raekojaplatsil praeguses ohvitseride keskkogu kasiinos, ja sõjaministeeriumi, Pagari tänaval, kaitseks. Seni selgitamata põhjusel rühmad saadeti välja ohvitserideta. Üks rühm pidi liikuma Vestholmi gümnaasiumi õpilase Feliks Valdmani juhatusel Merepuistee kaudu Pagari tänavale; teine Vabadusplatsi kaudu samasse; kolmas kommertskooli õpilase Hans Riibergi juhatusel Viru tänavale kaudu Pagari tänavale. Kuulusin viimase koosseisu, mis koosnes umbes paarikümnest peamiselt kommertskooli õpilasest. Jõudnud rivis Pikale tänavale Stude kohta, kohtasime internatsionaali laulvat sadamatehaste tööliste kolonni punaste lippudega. Meie jõudes kolonni juure laul vaikis. Läksime kolonni keskelt läbi. (Kodusõja taktika järgi valesti toimitud. J. P.) ja asusime Pikale tänavale sõjaministeeriumi vastu „Kaja“ ruumidesse. Umbes kella 12 ajal saime käsu Peetri (Vabaduse) platsile kogunenud töölistes ajada laiali. Astusime välja, umbes 20 kooliõpilast kooli vormiriietuses, 3–4 vana sõdurit ja üks kergekuulipilduja Lewis, seekord ohvitseri juhatusel. Meeleolu oli hea, tunti veidi ärevust. Vanad sõdurid kand-

sid kuulipilduja kassette. Uulits oli sopane, oli sadanud tugevat lumelõrtsu. Jõudnud Peetri platsile, seisatame Kaevu tänava otsa kohal seljaga vastu Kaarli puiesteed. Kuulipilduja asub paremal tiival S. Rooskrantsi pool. (Varemalt nägin sakslasi sama ülesande täitmisel asumas seljaga vastu planku praeguse „Gloria“ kohas.) Kaarli puiestee ja Jaani kiriku ümbrus oli täidetud meelevaldajaist. Ohvitser andis käsu meelevaldajatele laialiminekuks. Vastuseks naerdi ja vilistati. Ei kohutanud neid nähtavasti koolipoiste vorm ja käputäis paruneid. Meelevaldajad ümberringi lähenesid rühmale. Asusime kahte viirgu. Ohvitser tegi korralduse püsside laadimiseks. Meie selja tagant lähenesid töölistes, tagumine viirg pööris instinktiivselt ümber. Asusime nüüd seljad vastamisi. Püssid laaditi, samal ajal kaasas olevad vanad sõdurid viskasid kuulipilduja padrunid (kassetid) maha porri, öeldes: „Meie oma vendade peale ei lase.“ Läksid ära rahva hulka. Koolipoisid võtsid kassetid endi kätte. Meelevaldajad olid mõne sammuga kaugemale jõudnud ja olime täiesti sisse piiratud. Ohvitser andis veel kord korralduse laialiminekuks, seda ei täidetud. Siis käskis püssid panna palge. Käsk täideti. Meelevaldajad olid päris lähedal, söimasid meid ja tehes rinnaesised lahti, palusid lasta. Kuulsin ohvitseri sosistamist: „Laske, laske!“, mida kuulis vist paar kaaslast peale minu, samal ajal märkas, et kuulipilduja oli tööliste võimuses. Instinktiivselt tormasin kuulipildujat tagasi võtma. Püssiparadega töötades võtsime kuulipilduja tagasi. Edasi selgus, et juht oli kadunud. Paremale tiivale kuulipilduja juure olid tõtanud vanemad ja suuremad poisid. Ilma juhita ei teatud, kas rahva peale võib ja tuleb lasta. Seda varemalt ei selgitatud. Jäi üle minna sõjaministeeriumi juure tagasi. Algasime aeglaselt Harju tänava poole liikuma. Tööliste mass oli kannul, loopisid jääpankadega, millest keegi tõsisemalt ei saanud kannatada. Töölistemassi eemaldamiseks peatusime vahetevahel ja pöörsime püssiraua otsad kannul olivate poole. Töölistes jäid peatuma paarikümne sammuga kaugemale. Niiviisi järkjärgult peatudes jõudsime sõjaministeeriumi juure. Tööliste mass jäi Raekoja-platsile. Sõjaministeeriumi juures kolonel Kann käskis hoonet igal tingimusel kaitsta. Osa meist asus Laia tänava poole, ülejäänud kuulipildujaga Pikale tänavale. Kõik oli sündinud kiiresti, samal ajal kostsid püssipaugud raekoja poolt. Arvati, et töölistes püüavad sisse tungida Mustapeade klubisse, kus asusid parunid, ja seal lasti. Varsti selgus, et laskmine sündis Raekoja-platsil. Ohvitseride reserv hakkas kogunema sõjaministeeriumi. Ohvitseride reservist ohvitseride juhatusel läksid linna korda pidama kooliõpilaste patrullid. Kuulusin patrulli koosseisu, kellele oli määratud korrapidamine Uue tänava rajoonis. Minnes läbi Raekoja-platsilt oli näha verelõike voorimeeste seisukohal „Päevalehe“ (praeguse AEG maja) ees. Öhtu tulekul meeoleu rahunes.

Järgneb.

Järgmises numbris toome kirjutise Tallinna kooliõpilaste tegevusest vabandussõjas — väerindel.

POKSIJA ÜLO KEVAKANGELSK

KUSTA JAAGUPSONI SPORDIJUTT

Kibedaks läksid Ülo Suursaare päevad sellest peale, kui naaberkompaniisse asus Peeter Laipadrik — kauaeagne linnamees ja tuntud poksija. Seni oli Suursaarel kuulsus kui malevkonna parimal keskaallasel,

aga nüüd paistis sellega olevat läbi. Ülo Suursaar, Raudemäe perepoeg, teadis väga hästi, et Laipadrik on tugev mees, oli ju Laipadrik tulnud kord Eesti esivõistlustelgi teiseks ja see juba on enam. Pealegi üks linnamehed peagi olema maameestest paremad, neil aega treenida, ruumid ja võimalused on kõik käepärast. Aga mis maamees — saad vahest nädalas korra kindad kätte, suvel tööajal ei saa sedagi. Muudkui löhu aga põllul ja heinamaal rabada ja poksitreening jäägu kus seda ja teist. Ega olnud selle treeninguga niigi suurt hõlpu — veel oli terve rida vanemaid, kes vaatasid spordile kui tarbetule narrusele ja alles läinud talvel oli maailma-tegemine, enne kui algkooli juhatajalt saadi luba kooliruumi kasutada treeninguks.

Ülo Suursaar oli üks innustunuimaid noori kaitseliitlasi, kes oma kompaniis kõigest väest püüdis mehi meelitada sportima. Asjahuvilisi leidis, ja kui instruktor, vana heasüdamlik Kukk, paar korda oli käinud Sibaveres treeningtunde andmas ja poistele näitas maadlusvõtteid ja poksilööke, löid mehed kokku ja asutasid kompanii spordi klubi. Ühiselt pandi raha kokku ja muretseti poksikindad, ühiselt tuldi kokku ja punuti õlgedest ja vanadest kartulikottidest maadlusmatt. Suurem asi ta nüüd ei olnud, aga meestel oli sellestki hea meel — sai vähemalt harjutada oma koolimajas ja ka see juba oli midagi. Samuti teised mehed harjutasid poksi. Kellelgi polnud sellest kunstist suuremat aimu, aga kui instruktor ühel treeningõhtul poksijad põhjalikult käsile võttis ja neile poksilööke ning kaitset demonstreeris, hakkas asi edenema ja peagi kuulus Sibaveres koolimajast igal õhtul nahkkindahoop.

Ja siis tulid esimesed võistlused. Ülo Suursaar, kes oli asja võtnud tõsise tahte ja püüdmisega, kes

kogu pika sügise vabal ajal oli pühendunud poksispordi tundmaõppimisele niipalju kui sai, esines keskaalus. Peale tema oli veel neli meest ümbruskonna üksustest, nende hulgas ka Mihkel Jürna, kes oli möödunud aasta kaitse liidu-meister.

Ülo Suursaarel ei vedanud loosiga, nagu teised kahjatsedes tunnistasid. Ta kukkus kohe esimeses ringis kokku Jürnaga. Kuid asi läks teisiti kui oodati. Ülo Suursaar näitas end nii heana, et kaaslased ja ka kohalviibiv instruktor lausa imestasid — mees oli liikuv ja kerge nagu lind, ta pikad haagid ja sirged löid vastase kaitsest järjekindlalt läbi. Teise ringi lõpul Jürna oli pooleldi groggy ja kolmandal ringil polnud enam mingit kahtlust võidus. Ülo Suursaar oli oma esimesel esinemisel tulnud kaalu võitjaks — ainukesena oma kompanii meeste hulgast, ja see tegi poisile nime. Vaimustatud Sibavere mehed lubasid nüüd senisest suurema innuga asuda poksitreeningule, et järgmistel võistlustel juba hulgana tulla esikohtadele.

Pärast seda esimest võistlust Ülo Suursaar võistles veel mitu korda nii oma kodus kui ka võrastes kohtades, ja ikka tuli ta keskaalus esimeseks. Ta omas kohutava jõu ja tavaliselt lõpetas ta vastastega juba esimesel ringil.

Naaberkompaniiga, Peetsaare meestega, peeti klubivõistlus jõulu ajal. Ülo tuli ka seal võitjaks, olles löönud Peetsaare keskaallase juba teisel ringil välja.

Loomulikult oli Ülo päevakangelane igal pool. Kui võistlused lõppesid ja tants algas, siis oli Ülol tegemist, et tantsida kõigi neidudega, kes selleks kandideerisid, ja neid salajasi käepigistusi ja õrnu pilke, mis noored kaunitarid kompanii parimale poksijale heitsid, neid ei jõudnud lugedagi. Ja — ega's Ülo olnud ka laita poiss. Pikk ja sihvakas laiaõlgne, omas ta peale oma nobeduse ja füüsilise jõu meeldiva näo, mida raamisid heledad, linakarva juuksed — põline Suursaarte „värv“.

Ühe sõnaga — Ülo oli kadestatuim poisslaps kogu vallas ja ta tundis ning teadis seda ise niisama hästi. Mis ime siis, et sportliku kasvatus puudusel noormees, kes tavalisest maapoisist üle õo oli kerkinud tähelepandavaimaks kujukse kogu malevas, veidi ohjadlongu laskis ja enam ei pidanud lugu sportlikest piinlikult-karskeist elukombeist. See oli veel seda kergem,

et kiusatusi ja ahvatlusi oli nüüd enam kui kunagi varem. Pärast võistlust leidis ikka keegi, kes palus Ülo enda seltskonda, ja nii juhtus, et Ülo peagi enam ühelteki võistluselt ega peolt enne järgmist hommikut ei saanud koju.

Ülo ise aga oli seitsmendas taevast. Ja teataval määral oli selleks ka põhjust, sest valla ilusaim ja moodsaim tüdruk — Möldri Alma, kellest teati, et ta linnas elades koguni ühe koloneliga oli kurameerinud — oli Ülo vastu eriti sõbralik, kuna ta muidu teistest maapoistest üldse väljagi ei teinud ja ühelgi maapeol ei käinud. Nüüd aga oli ta alati, kui Ülo poksis, kohal, ja peagi hakati Ülot-Almat juba pooleldi pruudiks-peigmeheks pidama — nii lahutamatud olid nad kõikjal. Muidugi oli külapoiste kadedus suur, aga see aina veel lisandas magusust Ülo rõõmukarikasse.

Instruktor, kes kord, pärast pikemat vaheaega jälle tuli Sibaverre, sai loomulikult teada, kuidas olukord on. Ta kutsus Ülo enda juure ja manitses teda korralikumale elule. „Kuigi sa oled võitnud,“ ütles ta, „oled sa ikkagi veel algaja, ja kuigi sa oleksid kuitahes hea, tea, et ainult treening ja korralik elu on see, mis aitab püsida vormis.“

Kuid Ülo oli juba niivõrd ennast täis ja niivõrd kindel endas, et instruktori õpetuse laskis käia kõrvast sisse ja teisest välja. Ja nii möödus päevi ja nädalaid. Ülot võis peagu iga päev näha seltsis Möldri Almaga, peagu iialgi aga mitte treeningul teistega. Kui spordipealik talle tuletas meele, et on vaja ikka treenida ka, siis ta löi käega ja ütles muiates: „Mis ma ikka treenin. Ega mul oma meeste hulgas enam midagi õppida ole.“ Ja nii see jäigi.

Agas siis tuli krahh. Peetsaarele tuli uus vallakirjutaja abi, linna noormees Peeter Laipadrik. See oli tüübiline pealinna spordipoiss, igati noobel ja klanitud, kandis hõbedast ripatsit ümber käsivarre ja rinnas oli tal vähemalt kolm spordimärki. Ta oli keskaalumees ja isegi esivõistlustel kord teiseks tulnud. Loomulikult hangiti ta kohe Peetsaare kompaniisse. Kui Ülo seda kuulis, muigas ta vaid ja ütles Almale, et niisuguseid mehi on ennegi nähtud.

Ja tõepoolest — mis oli Sibavere meestel viga. Möödunud jõulu ajal nad olid võitnud klubivõistluse Peetsaarega, samuti ka kevadel. Ega see kolmaski kuhugi jää.

Jõulu teisel pühäl oligi võistlus. Koolisaal oli rahvast tulvil. Kõige ees istus loomulikult Alma, kellele Ülo uhkesti kinnitas, et ega tal üle ühe ringi aega kulu.

Kärbeskaalu võitis Peetsaare mees, sulgkaalu samuti. Seis oli Peetsaare eduks 2:0. Kui ringi astusid kergekaalumehed, siis oli teada, et siin tuleb Sibavere meestele esimene võit. Sulg- ja kärbeskaalu olid Peetsaare omad alati võitnud. Nii ka oli. Kergekaalus ja kergekeskaalus langesid võidud palava heitluse järele Sibaverele. Üldiselt nähti, et Peetsaare mehed on tugevasti tööd teinud, mis pandi kohe uue mehe, Peeter Laipadriku, arvele. Seis oli 2:2, kui tuli õhtu pinevaim paar — keskaal. Oli teada, et kes võidab keskaalu,

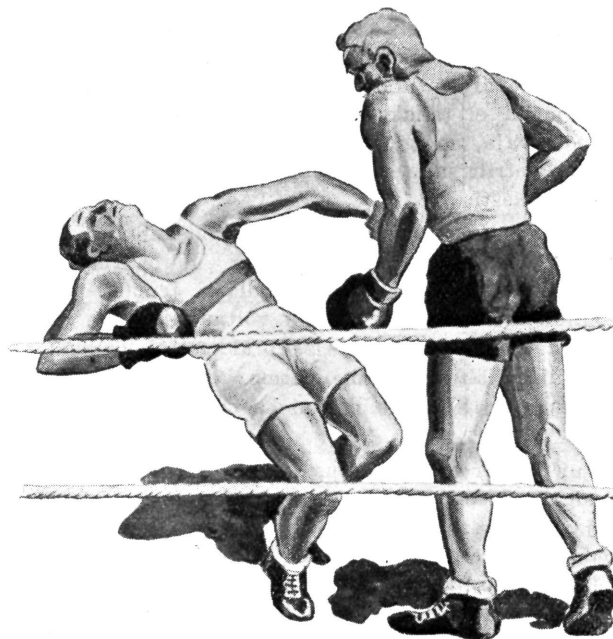
see võidab ka klubivõistluse, sest poolraskekaal oli kindel Sibavere ala ja raskekaal niisama kindel Peetsaare, kuna Sibaveres ei olnud ühtki korralikku raskekaallast.

Esimesena astus ringi Peeter Laipadrik, järgmise-na tuli Ülo, üleolev naeratus näol. Plaksutati rohkesti, ja kui esimesed hoobid käisid, siis hoidis nii mõnigi pealtvaataja hinge kinni. Ülo tahtis kasutada oma tavalist taktikat — marulise pealetungiga kohe vastase kaitse lüüa segi ja vastane sundida alla vanduma, kuid seekord ei pidanud minema nii, kuidas kavatsatud. Peeter kaitstes end suurepäraselt, sukeldus osavasti eest ära ja vahetevahel tabas juhusliku sirgega valusalt Ülo nägu. Kui asi läks lähivõitluseks, siis linnamees päästis olukorra sellega, et klintsis kiiresti. Ta oli füüsiliselt nigelam Ülost, kuid haruldaselt osav. Esimene ring lõppis, ilma et kumbki midagi viga oleks saanud, kuid teises ringis oli kohe märgata, et Ülo vastupidavus ütleb üles. Ta oli treenimatu ja väsis. Nüüd oli Peeter see, kes atakeeris vastast, ja ta tegi seda suure osavusega. Andmata end lähedale ta löi suurepäraseid sirgeid paremaga Ülo lõuga, ja korra tabas isegi kerge uppercut'iga alt. See tegi Ülo vihaseks. Ta hakkas tormama uisapäisa. Ja siis tuligi katastroof: ühel sellisel uisapäisa-tormamisel Peeter varitses hetki, ja kui Ülo lahtiste kätega talle peale tuli, virutas talle kohutava vasakhaagi otse paremasse lõuga. Ülo tuikus ja vajus nõõridesse. Saalis tõusis pöörane kisa — kohtunik luges kümneni ja tõstis siis Peetri kae üles. Knock teisel ringil!

Selle klubivõistluse kaotas Sibavere 4:3.

Ülo oli kaotusest niivõrd löödud, et ta kohe pärast võistlust otsekohe lahkus. Ta ei julgenud jääda peole.

*

Nagu välgust rabatud langes Peeter maha...

Kaotus aga ei mõjunudki temasse nii nagu Alma käitumine. Ülo kuulis teisel päeval, et Alma kogu õhtu oli tantsinud Peetriga. Valutava südamega läks ta kolmanda püha õhtul Möldrile, et leida sealtki lohutust, kuid juba ukse taga kuulis, et Almal on küllaline. Ülo tundis ära Peetri hääle...

Need kaks üksteisele järgnevat hoopit murdsid suuresti Ülo iseteadvust. Seda enam, et kogu ümbrus rääkis nüüd aina Peetrist. Ülot kahetseti ja endised kadestajad muutusid pilkajaiks. Täis tulist revanšiiha Ülo andis end üles malevkonna võistlustele, lootes seal Peetrile tasuda, kuid see ei õnnestunud tal — jälle oli Peeter see, kes esimeses ringis tal tormata laskis ja teises ringis ise lööma hakkas. Küll ei tulnud knock'it, kuid Peetri punktivõit oli siiski ülekaalukas küllalt.

„Sinuga on nüüd läbi,“ ütles nii mõnigi endine hea sõber Ülole, ja kui Ülo pärast Almat tantsima kutsumus ja tüdruk külmalt vastas, et ta kõik tantsud on Peetrile lubanud, siis polnud Ülo kuigi kaugel enesetappe-plaanidest.

Kodused olid aga Üloga sellest peale väga rahul. Poiss, kes enne naljalt ühelgi õhtul kodus ei seisnud, laupäeva-õhtuist ja pühapäevist rääkimata, muutus nagu ümber. Ta ei käinud peagu kuski, tõusis igal hommikul vara, tegi tööd vaikselt ja nagu vihaga. Viina-ega õlletilka ta enam oma suhu ei võtnud, ja kui vahel juhtuski mõni perekonna tuttav külla tulema viinapudeliga, siis oli Ülo kõigile meelitustele ja nõökamistele vaatamata nagu kurt ja tumm, kui pakuti viina. Ei käinud ta kordagi koolimajas teiste hulgas ega annud endast muud moodi kompaniis elumärki. Ainult kord, kui vana Kukki jälle Sibavere kanti juhtus, tuli Ülo välja, ja pärast tundi rääkis instruktoriga hulk aega. Mis nad seal rääkisid, kes seda teab, aga järgmisel korral, kui instruktor tuli, oli tal Ülo jaoks kaasas pakk.

Nii tuli kevad. Ülo oli täiesti unustatud kuni ajani, millal vaja oli seada kokku klubi meeskond Peetsaare vastu. Ükski mees ei julgenud keskaalu minna ja seepärast tulid poisid Ülo juure, paluma teda, kas ta siiski ei tahaks võistelda. Paljud arvasid, et seda pole vaja, et ega Ülo nii-kui-nii ei tule, sest ta teab, et Peetrilt jälle saab klõppida, kuid Ülo oli nõus vägagi lahkesti.

Klubivõistluse päeval oli kihinat-kahinat kogu koolimaja täis. Peetsaare Peeter Laipadrikul oli juba selline nimi, et arvati kindlasti temast tulevast kaitseliidu meister. Kõiki ta oli võitnud ja enne võistlust Sibaverega oli Peeter isegi uhkesti lausunud, et mis ma ikka lähen, paneme parem keskaalu mõni reserv — saavad Sibavere mehed ka mõne minuti kauem poksida.

Kui Peeter ringi astus, võeti ta vastu pöörase aplausiga. Mees võttis seda kui endastmõistetavat asja ja kumardas rahvale kui sportlane, kes on teadlik oma suuruses. Alma viskas talle koguni lille. Kui aga Ülo vastaseks ringi asus, käis kihinat-kahinat läbi saali. Alma krimpsutas huuli ja ütles kõrval istuvale sõbratarile: „Ei jäta see ka ükskord järele. Kohe nagu sügeleb kolkisaamise järele.“

Kõlas gong. Peeter asus atagi, teades, et Ülo nüüd veel vähem on treeninud kui enne. Kuid ka Ülo oli ettevaatlik ega tormanud. Kogu esimene ring möödus peaaegu löögita — kumbki püüdis ilmsesti teist provotseerida pealetungile. Teise ringi alul oli Peeter võidukindel. Ta alustas pressi, sundides Ülot kaitseesse — ja tabades teda korduvalt. Kuid Ülo pidas vastu. Ta kaitsis sukeldustega ja suurem osa Peetri hoope tabas teda vastu kindaid. Sibavere meeste pool-dajad hakkasid tegema vaimustuskisa. Heitlus muutus üha ägedamaks. Ringi lõpupoolel Ülo oli hoos ja

„Kahju,“ ütles Ülo, „kuid...“

töötas nii nagu ei iialgi enne. Ta jalgade töö, hoobid, kaitse — kõik sulas kokku üheks tervikuks, ja kui Peeter oli hea, siis Ülo oli samuti. Publik, ka mitteasjatundjad, tõusid vaimustuses püsti — nii ilusat ja temporikast võistlust ei olnud siinmail veel nähtud.

Tuli kolmas ring. Alles siin ilmses Ülo talvine treening ja töö, mida ta oli hambaid kokku pigistades teinud üksi kodus. Instruktorilt toodud kinnastega ta oli tagunud aidas improviseeritud poksikotti, oli treeninud vastupidavust võimlemisega ja käikudega. Nüüd oli ta hiilgavas vormis. Väsinud Peeter tundis kolmanda ringi alul selgesti, et Ülo pole enam see, mis ta oli varemalt. Et veel päästa, mis võimalik, riskis ta viimsega: arvestades üsna õigesti seda, et kohalikud kohtunikud ei ole kuigi asjatundlikud, otsustas ta teha petteataagi Ülo lõuale, ja siis, kasutades teise ülalolevaid käsi, tabada teda madallöögiga. Kuid Ülo oli kärmem. Ta jõudis kohutava sirge eest, mis oli juhitud teadlikult liig madalale, hüpata tagasi. Peeter tegi hoobi hoost hüppe ettepoole ja seda hetke kasutas valvas Ülo. Ta vasak tabas matemaatilise

Toimetusele saadetud Kirjandus

„Eesti rahva ajalugu“, 3. vihk. Toimetanud: J. Libe, A. Oinas, H. Sepp, J. Vasar. K.-ü. „Loodus“ 1933. a.

Eesti mineviku dramaatilisima ajastu — muistse vabadusvõitluse hilisema perioodi — käsitamise kõrval leiab käesolevas vihkus kirjeldamist ülemineku aeg uuele olukorrale pärast maa vallutamist. Nii vabadusvõitluse käigu kui ka orduaja esimeste aastakümnete kohta toob vihk hulga vaatekohti, mis lähevad lahku meie senistest tavalistest ettekujutustest. Nii on daani osale Eestimaa vallutamisel pöördud senisest hoopis suuremat tähelepanu ja daanlaste siiatulek asetatud paar aastat ettepoole — 1217. aastasse. Reljeefsel on esile tõstetud eestlaste välisorientatsiooni küsimusi vabadusvõitluse kestes — nimelt Ugandi ajutist liitumist sakslastega 1217 ja teiste maakondade liitu venelastega samal aastal. Kirjeldusse sakslaste ja daanlaste võitlusest eestlaste ristiusustamisel on imibunud parajalt määral humoristlikkegi toone vastavalt situatsioonile. Vabadusvõitluse järelajastust väärivad tähelepanu nende katsete valgustamine, mis paavstivõim siin tegi otseselt temale alluva riikliku ühiku loomiseks — mitte arvestades kohalikke saksa ja daani võimukandjaid. Vihi lõpposas leiab iseloomustamist eestlaste osa maaisandate eestvõttel peetavais sõdades naabrite — eriti leedulaste — vastu. Üldse ilmneb käsitelust veenvalt, kuidas poliitilise iseseisvuse kaotamisega eesti rahvas ometi ei kadunud areenilt poliitilise tegurina.

Pildirikkuselt ja väliselt veetluselt märgitseb „Eesti rahva ajaloo“ iga vihk uusi edusamme. Eeskätt tõmbavad käesolevas vihkus endale tähelepanu J. Pütsepa maalide „Uue-Sadama merelahing 1215“ ja „Lembitu langemine“ mitmevärvilised reproduktsioonid. Pealeselle hulk ühevärvilisi kriittahvleid, skeeme jne.

Tehnika võidukäik I. Elav Teadus nr. 14. 112 lhk., hind 1 kroon. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus. Tartu, 1933. a.

Sissejuhatajateks (30 lk.) on võetud Pan-Euroopa isa dr. R. N. Coudenhove-Kalergi vaimukas kirjutus „Tehnika ja kultuur“, kus hoogsate mõtetega näidatakse tehnika arenemise suurt tähtsust. Raamatu peaosad moodustab dr. J. Kranig'i töö „Keemia kui moodse tehnika alus“. See käsitleb lühidalt neid kõige tähtsamaid keemiatööstuse harusid, mil põhjeneb tänapäeval

täpsusega Peetri nägu, parem sirge sel ajal lendas teisele kehha. Nagu välgust rabatu oli Peeter maas, kuhu jäi kümneni.

Ülo oli annud revanši ja veel sellise, millist keegi polnud oodanud. Seda kisa ja kära, mis siis tõusis. Ülo kanti kätel ringist välja, kümned surusid hiilgavate nägudega ta käsi, teised kümned palusid teda pärast rõivastumist oma seltskonda. Kuid Ülo ütles kõigile tagasihoidlikult, kuid kindlalt ära. „Enam ma ei pane oma vormi hädaohtu,“ ütles ta ainult, ja ta nägu oli selliselt kindel, et igamees mõistis: see mees ei tee nalja.

kultuurmaailma elu ja millega puutume kokku kas otse või kaudselt iga päev, näit. valguse ja soojuse energiaallikate puhul näidatakse huvitavaid jooni päikese, valgustusgaasi, süte, põlevkivi, turba j. t. juures.

Eesti Kirjanikkude Liidu kirjastused.

Henrik Visnapuu: Päike ja jõgi. 10. kogu luuletisi. Hind Kr. 2.90.

Käesolev kogu „Päike ja jõgi“ on H. Visnapuul kümnes, s. o. juubelikogu. Üldine luuletuskogu toon on päikesepaisteline ja elujaatav. Kogu koosneb kahest osast: „Hakkame kinni päikesest“ ja „Kalalaulud“. Esimene osa algab temaatiliselt talviste tuiskudega ja lahendub kevade öitsemise ja sügava suvega. Selles kogus leidub armulaule päikesele. Kõrvalteemidena lauldakse ka kodumaast, näit. „Kolm küünalt kodumaal“. „Kalalaulud“ põimub reaalelu kalastusromantikaga — ka need on teatavas mõttes armulaulud. H. Visnapuu luule harrastajaile 10. kogu „Päike ja jõgi“ pakub uusi tulemusi, kuid annab ühtlasi võrdluse endisega.

K. A. Hindrey: Väikvalgus. Novelle. Hind Kr. 3.20.

Kindlasti uus noot Eesti novellikirjanduses on K. A. Hindrey „Väikvalgus“. Käsitelles inimest ja loomi psühholoogilisest küljest on need novellid sügavalt osavõtlikud ning erinevad meie senisest novellikirjandusest, pealegi, kui seda harrastust toetab „otse kohutav elutundmine“, nagu Hugo Raudsepp Hindrey kohta kunagi osavasti lausus. Hindrey novelle lugedes aga meenub veel üks lause ta „Elukroonikast“, mida autori suhtes olevat ütelnud kunstikooli professor direktorile: „See õpilane (Hindrey) ei tee kunagi nõnna nagu temale soovitatakse.“ Ja see põhiline autori omapärane on ka ta novellide peavoorus, mille järgi ta käib ja teistest erineb.

Pärast eeskava algas tants nagu tavaliselt. Kui Ülo, olles jälle rõivastunud, riietustoast välja tuli ja saali astus, ootas teda seal Möldri Alma.

„Tule, Ülo, tantsime üks valss!“ ütles ta mesimärguse näoga Ülole. Kuid Ülo tegi kerge kumarduse ja vastas:

„Kahjuks olen kõik oma tantsud lubanud Männiku Helmile.“

Ja pöördes Almale selja võttis ta naaberperetütre tantsima ja keerutas peagi teistega koos lõbusalt tantsupõrandal.

Odavaim elektri-
tarvete ostukoht

Raekojaplats 4,
Tallinnas.

Kinnita keha

igal hommikul kaerapudruga,
see annab jõudu ja energiat.

Meie

kaerahelbed

on värsked ja maitavad.

Suurveski

J. Puhk & Pojad

Põhja puiest. 21. Tel. keskj. 426-40.